

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”VILL JAG HA SEX ELLER SKADA MIG SJÄLV?”

En internetstudie kring konstruktioner av sex som självskadebeteende

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

VT 22

Författare: Clara Westholm och Ofelia Wik

Handledare: Narola Olsson

Antal ord: 16 919

Abstract

Title: "Vill jag ha sex eller skada mig själv?" - en internetstudie kring konstruktioner av sex som självskadebeteende.

Authors: Clara Westholm & Ofelia Wik

The purpose of our study was to examine the construction of sex as self-injury on the Swedish internetforum Familjeliv. The construction has been analysed in terms of how discourses influence the construction of sex as self-injury. We have utilised Michel Foucault's development of social constructivism, and a constructivist perspective on sexuality to obtain a deeper understanding of our empirical material. The analysis was done via a qualitative method and using a content analysis of our collected data. The collected data consisted of four discussion threads with 75 posts in total. Our main findings were that whether a specific sexual act is socially acceptable or not depended on the context. Our results show that the underlying motive is of importance when determining whether a sexual act can be classified as self-injury. We could conclude that both identified discourses, the mental health-discourse and the sexuality-discourse, have an impact on the construction of sex as self-injury and thereby affect social work.

Keywords: sex as self-injury, destructive sex, Familjeliv, social constructivism, discourse

Nyckelord: sex som självskadebeteende, destruktivt sex, Familjeliv, socialkonstruktivism, diskurs

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Studiens relevans för socialt arbete	8
1.3 Avgränsningar	8
1.4 Förförståelse	8
2. Bakgrund och begreppsdefinitioner	10
2.1 Sex och sexuella handlingar	10
2.2 Sex som självskadebeteende	11
3. Tidigare forskning	13
3.1 Motiv till sex som självskadebeteende	13
3.1.1 Reglering av negativa känslor	14
3.1.2 För att få bekräftelse	15
3.1.3 Kunde inte sluta	16
3.1.4 Alternativ indelning av motiv till sex som självskadebeteende	17
3.2 Riskfaktorer till att utöva sex som självskadebeteende	18
3.3 Följder av sex som självskadebeteende	20
4. Teori	22
4.1 Socialkonstruktivism, diskursbegreppet och objektivering	22
4.1.1 Socialkonstruktivism	22
4.1.2 Diskurs	23
4.1.3 Objektivering	24
4.2 Sexualitet, sexuella skript och den sexuella hierarkin	25
4.2.1 Sexualitet	25
4.2.2 Sexuella skript	26
4.2.3 Den sexuella hierarkin	27
5. Metod	30
5.1 Metodval för datainsamling	30
5.2 Datainsamling och urval	30
5.3 Analysmetod	31

5.4 Metoddiskussion	33
5.5 Forskningsetiska överväganden	34
5.6 Arbetsfördelning	36
6. Resultat och analys	37
6.1 “Destruktivt sex är, per definition, ett självskadebeteende”	37
6.2 Motiv till sex som självskadebeteende	39
6.2.1 “Fysisk smärta bedövar den psykiska smärtan”	40
6.2.2 Självskadebeteende och bekräftelsebehov	42
6.2.3 Risken att fastna i en ond cirkel	45
6.3 Identifierade diskurser	47
6.3.1 Psykisk ohälsa-diskursen	47
6.3.2 Sexualitetsdiskursen	51
7. Diskussionsdel	55
7.1 Förslag på vidare forskning	58
Referenslista	60

Förord

Först och främst vill vi tacka vår handledare Narola Olsson för hennes tålamod, konstruktiva kritik och positiva inställning. Vi hade inte kunnat önska oss en bättre handledare. Vi vill även passa på att tacka användarna på Familjeliv för att de väljer att dela med sig av sina åsikter och erfarenheter. Det är först och främst de som har möjliggjort denna studie och på så sätt bidragit till vår ökade förståelse av sex som självskadebeteende. Vi vill även tacka varandra för ett gott samarbete, glatt humör och många livsförlängande skratt. Sist men inte minst är vi också tacksamma för det stöd våra vänner har bidragit med under skrivandets gång.

1. Inledning

“Vill jag ha sex eller skada mig själv?” (Familjeliv u.å.d) skriver en användare på internetforumet Familjeliv. Hen beskriver att hen inte har mått så bra och funderar på om anledningen till längtan efter sex är för att skada sig själv, varpå hen får som svar: *“Självskadebeteende...fysisk smärta bedövar den psykiska smärtan. Åtminstone för stunden. Du behöver professionell hjälp!”* (ibid.). Denna individ är inte ensam om att ha frågor kring just sex som självskadebeteende och destruktivt sex, vilket tyder på att detta sociala problem behöver uppmärksammas och att det finns brist på information att tillgå.

Användningen av begreppet sex som självskadebeteende kan leda till olika syn på vem som är offer och förövare och vilka egenskaper offret har. Exempelvis kan begreppet upplevas som att skulden läggs på personen som utsätts för skada. *“Det var inte så att jag avsiktligt ville skada mig själv. Männen fick mig att intala mig själv att det var funktionen jag hade.”* (En kropp till salu 2021). Citatet kommer från dokumentärserien “En kropp till salu” som handlar om prostitution, där tre unga tjejer delar med sig av sina berättelser. Citatet ovan är från “Johanna” som vidare förklarar att BUP ville lära henne metoder för att inte använda sex som självskadebeteende, vilket Johanna upplevde som konstigt. Johanna fortsätter: *“Problemet här är väl ändå att de här männen finns här ute.”* (ibid.). Citatet belyser att Johannas upplevelse av begreppet sex som självskadebeteende är att skulden läggs på henne i stället för männen som köpt sexuella tjänster (ibid.).

Även Roks tjejjour (2020) poängterar att benämningen av fenomenet som sex som självskadebeteende kan anses vara problematiskt. Benämningen kan låta som att det är den utsatte som skadar sig själv, vilket inte alltid är fallet när det kommer till sex som självskadebeteende. Även om en person söker sig till farliga situationer är det den andre som utövar sexuellt våld. Tjejjouren menar på att det är viktigt att vara medveten om att det är någon annan som utsätter en för sexuellt våld och att det inte är en själv som bär skulden för det som hänt (ibid.).

En anledning till att Johanna upplevde bemötandet av BUP som bristfälligt kan vara att kunskapsluckan fortfarande är stor kring sex som självskadebeteende (En kropp till salu 2021). I en skrift, publicerad av Stockholms Tjejjourer, skriver

Jenstav och Meissner (2016) att professionellas bristande bemötande kan förklaras med att fenomenet sex som självskadebeteende ännu är okänt för många. Bristen på kunskap gör att forskning kring sex som självskadebeteende blir allt viktigare. Inom forskningen kring fenomenet används begreppet sex as self-injury för att benämna det sociala problemet och som nämnts ovan medför denna benämning vissa följder. På samma sätt kan benämningen av fenomenet på internetforum få konsekvenser. Vi anser att konstruktioner som skapas på internetforum är viktiga att undersöka eftersom det är möjligt att vara anonym bakom en datorskärm, vilket leder till att åsikterna kan vara ofiltrerade men ändå verklighetstroga. De åsikter som publiceras på ett offentligt internetforum är i sin tur tillgängliga för alla, vilket kan ha stor påverkan på hur problemet konstrueras.

I utformandet av vårt syfte för denna studie har vi tagit inspiration av Bacchis (1999) *What's the problem?*-ansats. En *What's the problem?*-ansats belyser att både sociala problem och dess lösningar konstrueras av någon eller några aktörer med utgångspunkt i aktörernas intressen. Bacchi (ibid.) menar att problemframställningen bör sättas i fokus för analysen i stället för problemet. En sådan ansats bidrar till att fokus flyttas från *vad är sex som självskadebeteende* till *hur framställs det sociala problemet sex som självskadebeteende inom en given kontext* (jfr. Bacchi 1999). I vår studie blir den givna kontexten diskussionstrådar på internetforumet Familjeliv, då det är detta som vi valt att studera för att analysera konstruktionerna av sex som självskadebeteende. Eftersom det finns en kunskapslucka kring fenomenet kan det anses vara av vikt att analysera hur människor konstruerar sex som självskadebeteende för att exempelvis kunna identifiera människor som befinner sig i det.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att beskriva hur användare på internetforumet Familjeliv konstruerar sex som självskadebeteende, samt motiven till beteendet, för att skapa en djupare förståelse kring vilka konsekvenser dessa konstruktioner kan få. Vidare är syftet att undersöka vilka diskurser som kan identifieras rörande ämnet för att sedan kunna analysera hur dessa diskurser kan påverka användarnas syn på sex som självskadebeteende. Vårt syfte resumeras i följande frågeställningar:

- Hur konstrueras sex som självskadebeteende, samt motiven till beteendet, på internetforumet Familjeliv?
- Vilka diskurser kan identifieras på internetforumet Familjeliv, och hur influerar diskurserna konstruktionen av sex som självskadebeteende?

1.2 Studiens relevans för socialt arbete

Enligt forskning är sex som självskadebeteende starkt kopplat till andra sociala problem, exempelvis psykisk ohälsa, erfarenheter av sexuellt, psykiskt och fysiskt våld, samt andra självskadebeteenden. Utifrån detta blir temat sex som självskadebeteende starkt kopplat till socialt arbete och bör lyftas inom vård och samhälle (jfr Fredlund 2019). Eftersom sex som självskadebeteende kan anses gå emot den sociala normen finns det risk att drabbade individer undviker att söka hjälp (jfr Jonsson et al. 2019). Konstruktioner blir således viktiga att undersöka eftersom de kan påverka hur problemet definieras och i sin tur arbetssätten kring fenomenet.

1.3 Avgränsningar

Då sex som självskadebeteende är sammankopplat med andra sociala problem var det nödvändigt att avgränsa oss. Vi har exempelvis valt att inte göra någon analys av prostitution, även fast vi är medvetna om att sex kan användas som självskadebeteende inom prostitution. Vi har i stället valt att anta ett smalare perspektiv för att belysa sex som självskadebeteende genom att i huvudsak belysa de som aktivt söker sig till farliga situationer med risk för psykisk och fysisk skada.

1.4 Förförståelse

Vi har tidigare under socionomprogrammet gjort ett projektarbete inom samma ämne, där vi definierade och beskrev begreppet sex som självskadebeteende men även kopplade det till samhällseliga faktorer. Projektarbetet diskuterade även hur olika verksamheter arbetar med det sociala problemet och kopplar det till socionomens roll. Arbetet ledde till att vi blev intresserade av att vidare utforska ämnet och att göra detta i form av en kandidatuppsats. Vår förförståelse kan påverka val av sökord men även vår syn på och förståelse av det sociala

problemet. Vi är medvetna om att en viss förförståelse kan medföra att en endast letar efter något som får ens antaganden bekräftade (jfr. Jacobsen 2012). För att motverka detta och producera ett så rättvist resultat som möjligt, som inte bygger på tidigare antaganden, har vi strävat efter att vara öppna och utforskande. En viss förförståelse och teoretisk kunskap kan enligt Tuckett (2005) innebära att en kan urskilja små skillnader. En tolkning skulle således kunna vara att vår förförståelse leder till att vi har en mer detaljerad syn på sex som självska debeteende.

2. Bakgrund och begreppsdefinitioner

I detta kapitel ämnar vi ge en definition och förklaring till begreppen sex och sex som självskadebeteende.

2.1 Sex och sexuella handlingar

För att kunna utforska ämnet bör till att börja med begreppen sex och sex som självskadebeteende definieras. Riksförbundet för sexuell upplysning (2017) (RFSU) definierar sex som mycket mer än bara samlag, sex kan även innefatta exempelvis att hångla, onanera, att smeka och att bli smekt. Övergripande menar RFSU (ibid.) att sex är något som en blir upphetsad av. Viktigt att belysa är även att sex känns olika för alla och att definitionen är rörlig, exempelvis kan en kram innefattas i definitionen av sex vid ett tillfälle men inte i alla situationer. Definitionen av sex beror alltså på känslan som upplevs i situationen (ibid.).

Utifrån ett historiskt perspektiv blir det tydligt att vilka handlingar som klassas som "rätt" eller "fel" avgörs utifrån den aktuella tidsepoken och kontexten (Foucaults 1993). Ur ett historiskt perspektiv kan det även urskiljas en utveckling när det kommer till definitionen av sex och sexualitet. Det går att argumentera för att den medicinska eller biologiska diskursen tidigare var tydligare eftersom sexualitet framför allt definierades i termer om reproduktion. Däremot har de normativa gränserna förskjutits då den nutida människan har större möjligheter att utforska sin sexualitet. Ett exempel på en handling som tidigare ansågs vara "fel" utifrån samhällsnormer var onani medan det numera anses vara "normalt" (jfr. Löfgren-Mårtenson 2013).

De idéer vi har kring sex och sexualitet är alltså i stor utsträckning beroende av samhällsnormer men vi påverkas även av lagar, filmer och internet. Vår syn på sex, vår sexualitet och den typ av sex vi har kan förändras över tid, våra preferenser skapas och utvecklas utifrån våra erfarenheter. Sammantaget kan sägas att definitionen av sex är beroende av vem som definierar det. RFSU (2017) presenterar däremot en definition av vad de anser vara bra sex: *"Bra sex är när alla inblandade parter har en bra känsla före, under och efter man har haft sex."* (ibid.).

2.2 Sex som självskadebeteende

För att definiera sex som självskadebeteende behövs även andra former av självskadebeteende definieras. Självskadebeteenden kan delas in i olika kategorier, ett begrepp som är vanligt förekommande inom forskning är icke-suicidalt självskadebeteende (eng. nonsuicidal self-injury). I femte upplagan av Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM) definieras icke-suicidalt självskadebeteende som handlingar som ger direkt och medveten skada på kroppen utan självmordsavsikt. Handlingar som inkluderas i icke-suicidalt självskadebeteende är exempelvis att skära sig med kniv, rakblad eller annat vasst föremål (American Psychiatric Association 2013).

Anledningarna eller motiven till självskadebeteende kan variera. Det kan exempelvis vara ett sätt att styra sina känslor, vilket även kallas *affektreglering*. Orsakerna till behovet av affektreglering kan vara att straffa sig själv, hantera starka känslor av depression, jobbiga minnen eller för att personen vill känna något även om det är smärta. En annan anledning till självskadebeteende kan vara att vilja visa sin omgivning att en inte mår bra, så kallad *interpersonell funktion*, som blir ett rop på hjälp när andra sätt att kommunicera inte fungerar (Jonsson & Lundström Mattsson 2012).

Motiven till sex som självskadebeteende kan också variera och stämmer i stor mån överens med motiven till övriga former av självskadebeteende. Exempel på motiv till sex som självskadebeteende kan vara att straffa sig själv, att en inte gillar sin kropp, att känna något även om det är smärta, för att ta kontroll över situationen eller andra funktioner som kan kopplas till psykisk ohälsa (Fredlund 2019). För att få syn på personer som självskadar genom sex kan det vara av vikt att titta på riskfaktorer eftersom sex som självskadebeteende inte alltid ger synliga skador. Exempel på riskfaktorer kan vara trauman, posttraumatiskt stressyndrom, våld eller sexuella övergrepp (Jonsson & Lundström Mattsson 2012).

Den största skillnaden mellan sex som självskadebeteende och andra former av självskadebeteende är att personen som självskadar genom sex oftast använder sig av en annan person. Exempel på sex som självskadebeteende är att söka sig till sexuella kontakter där en får fysiska skador, med andra ord avsiktliga skador utan

självordsavsikt. Dessa sexuella situationer kan även medföra andra skador, till exempel psykiska besvär eller fysiska påföljder som könssjukdomar (Jonsson & Lundström Mattsson 2012). Ett bredare perspektiv på sex som självskadebeteende kan medföra att fenomenet även inkluderar personer som har sex utan att de egentligen vill, medan ett smalare perspektiv endast inkluderar personer som söker sexuella kontakter där huvudfokus är våld och förnedring (ibid.). I vår studie antar vi, som nämnt ovan, ett smalare perspektiv på sex som självskadebeteende för att belysa personerna som aktivt söker sig till farliga, sexuella situationer med risk för psykisk och/eller fysisk skada.

3. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer vi att presentera tidigare forskning kring sex som självskadebeteende. Utifrån studierna har vi identifierat följande tre teman: motiv, riskfaktorer och följder av sex som självskadebeteende. Vi sökte efter litteratur via databasen ProQuest Social Sciences och Göteborgs Universitetsbibliotek för att hitta tidigare studier som behandlar sex som självskadebeteende.

Vi inledde vår sökning på databasen ProQuest Social Sciences, där vi använde oss av sökorden “sex”, “sexual relation”, “destructive sex”, “self harm”, “harm”, “violence”, “risk factors”, “risk” och “mental health”. Sökningen resulterade i ca. 25 000 resultat, vi var således tvungna att begränsa vår sökning ytterligare. Andra sökningen vi gjorde resulterade i ca. 5 000 resultat, här använde vi oss av begreppen “sex”, “sexual relation”, “destructive sex”, “self harm”, “risk factors” och “risk”. Då de första två sökningarna gav ett för brett resultat, gjorde vi en tredje sökning. Sökningen på begreppen “sex”, “sexual relation”, “destructive sex”, “sex as self-injury”, “risk factors” och “risk” ledde till tre resultat, där alla tre var relevanta för vår studie. För att hitta ytterligare forskning, sökte vi även igenom referenserna på de studier vi hittat. Vi använde oss även av två källor från vårt tidigare projektarbete om sex som självskadebeteende. Vi valde bort studier som endast tog upp andra former av självskadebeteende eftersom vi ansåg att det var viktigt att studierna behandlar sex som självskadebeteende. Den forskning vi hittade utgår ifrån en svensk kontext, vilket inte var ett krav i vår sökning men vi anser att det är lämpligt eftersom vi i vår studie utgår ifrån ett svenskt internetforum, Familjeliv, med svenska citat.

3.1 Motiv till sex som självskadebeteende

Motiven till sex som självskadebeteende har nedan, i likhet med Fredlunds (2019) studie, delats in i *reglering av negativa känslor, för att få bekräftelse och kunde inte sluta* eftersom dessa motiv kunde identifieras i majoriteten av studierna. Sedan presenteras även Jonssons et al. (2019) indelning av motiven till sex som självskadebeteende (*se 3.1.4*), då denna indelning skiljer sig från de andra studierna.

Anledningarna till att personer använder sig av sex som självskadebeteende kan skilja sig åt. I Fredlunds (2019) enkätstudie undersökte hon hur sex som självskadebeteende yttrar sig bland svenska ungdomar och identifierade även riskfaktorer och motiv för beteendet. Studien påvisade att några av de vanligaste motiven till sex som självskadebeteende var att lindra känslor av tomhet, för att straffa sig själv, att få stopp på dåliga känslor, för att en inte gillar sin kropp, för att känna något även om det är smärta, för att ta kontroll över en situation och för att få uppmärksamhet från personen en har sex med (ibid.). Utifrån dessa motiv identifierade Fredlund (ibid.) tre teman: *reglering av negativa känslor, för att få bekräftelse och kunde inte sluta*.

3.1.1 Reglering av negativa känslor

Fredlund et al. (2020) undersökte med hjälp av en enkätstudie upplevelsen av sex som självskadebeteende bland en svensk population. Studiens syfte var även att identifiera motiv till sex som självskadebeteende och att undersöka hur beteendet yttrar sig. Det framkom i Fredlunds et al. (2020) studie att de flesta respondenterna upplevde en psykisk ohälsa som innefattade ångest, depression och självförakt. Fredlund et al. (ibid.) menade att psykisk ohälsa kan identifieras som ett underliggande motiv för sex som självskadebeteende. Respondenterna ansåg att sex som självskadebeteende var ett effektivt sätt att reglera sina känslor och att minska ångest, speciellt när smärta förekom under sexet. Vissa respondenter beskrev det som att det var enklare att känna den fysiska smärtan jämfört med den psykiska smärtan och att de kunde få en känsla av att vara mer närvarande i situationen eller att mentalt fly genom dissociation. Vissa beskrev även en upplevelse av emotionell tomhet och att den sexuella handlingen var ett sätt att känna något, även om det var smärta (ibid.).

Jonsson och Lundström Mattsson (2012) undersökte vad sex som självskadebeteende är och varför unga skadar sig genom sex. Detta gjordes via intervjuer med unga som skadat sig genom sex, intervjuer med yrkesverksamma som kommer i kontakt med unga som skadar sig genom sex och en litteratursökning om sex som självskadebeteende. Jonsson och Lundström Mattssons (ibid.) studie påvisade liknande punkter som Fredlund et al. (2020), nämligen att ett motiv till sex som självskadebeteende är lindring av negativa

känslor. Ett annat motiv till sex som självskadebeteende som framkom i Jonsson och Lundström Mattssons (2012) studie, var att få känna något överhuvudtaget och på så sätt fly från känslan av tomhet. Jonsson och Lundström Mattsson (ibid.) menade att känsloreglering härstammar från psykisk ohälsa och i sin tur kunde delas in i två grupper: de som ville ha ångestlindring och de som kände sig närvarande och levande av fysisk smärta (ibid.).

3.1.2 För att få bekräftelse

I anknytning till det andra temat nämnde Fredlund et al. (2020) att sex som självskadebeteende används som ett sätt att få positiv bekräftelse, vilket beskrevs av mer än hälften av respondenterna i deras studie. Beteendet beskrevs även som ett sätt att få uppmärksamhet, samt för att få en känsla av att vara behövd, speciell och viktig. Det kunde även vara ett sätt att få en känsla av att vara bra på något och att vara omtyckt även om det endast är för ens kropp (ibid.).

Fredlund (2019) framförde även att det andra temat för motiv till sex som självskadebeteende kunde innefatta att få bekräftelse av sitt självhat. Att söka sexuella kontakter där en behandlades illa skulle kunna liknas med en typ av självuppfyllande profetia som bekräftade ungdomarnas känsla av att inte förtjäna bättre (ibid.). Motivet att få sitt självhat bekräftat skulle även kunna kopplas till komplex över sin egen kropp. Jonsson och Lundström Mattsson (2012) tog upp ungdomarnas känsla av förakt mot sin egen kropp som ett motiv till självskada genom sex. Detta kopplade de till forskning om sexuella övergrepp där många individer som blivit utsatta för övergrepp har en syn på sin egen kropp som utnyttjad, vilket riskerar att leda till självförakt (ibid.). Även Fredlund et al. (2020) lyfte att ett syfte som ungdomarna tog upp med att söka upp riskfyllda sexuella situationer var att förödmjuka och straffa sig själva.

Zetterqvist et al. (2018) har gjort en jämförande enkätstudie på ungdomar i Sverige. Grupperna som jämfördes var ungdomar med enbart icke-suicidalt självskadebeteende, ungdomar med enbart sex som självskadebeteende och ungdomar med en kombination av båda. I studien framkom att en anledning till sex som självskadebeteende kan vara att individer med en negativ självuppfattning tenderar att söka kontakter med personer som behandlar dem illa.

Zetterqvist et al. (ibid.) diskuterade teorin om *self-verification* för att kontextualisera detta beteende. Teorin innebär att personer föredrar utvärderingar av sig själva som är gjorda av andra, samt att dessa utvärderingar stämmer överens med deras egen uppfattning av sig själva. Kopplat till sex som självskadebeteende kan self-verification innebära att individer söker kontakter med personer som kan bekräfta deras självhat (ibid.).

3.1.3 Kunde inte sluta

Ett av motiven som Fredlund (2019) i sin studie identifierade var att respondenterna inte kunde sluta, vilket är ett viktigt motiv för att förstå varför självskadebeteendet fortsätter. Även om upplevelsen i sig resulterar i negativa konsekvenser för individen så uppgav mer än hälften i Fredlund et al. (2020) att de inte kunde sluta. Ungdomarna beskrev det som att de negativa känslorna oftast kom tillbaka starkare efter det sexuella mötet, vilket ledde till en ond cirkel som är svår ta sig ur (Fredlund et al. 2020; Fredlund 2019).

Kopplat till liknelsen av en ond cirkel tog Jonsson och Lundström Mattsson (2012) upp en modell för upprepat sexuellt beteende online. Det var Linda Jonsson (en av författarna till studien) och Åsa Landberg (en av de professionella som intervjuats i studien) som utvecklade modellen genom att sammanfatta studiens resultat och sina erfarenheter från möten med ungdomar som vid upprepade tillfällen tagit sexuella risker online (*se bild 1*). Modellen visar hur sex som självskadebeteende kan vara en konsekvens av sexuellt risktagande online genom två cirklar. Båda cirkelarna illustrerar hur risktagandet, eller i vissa fall självskadebeteendet, härstammar från dåligt mående. Vidare visar cirkelarna att beteendet ger en kortvarig lindring men att ungdomarna sedan återvänder till att må dåligt. Nedre delen av modellen illustrerar tre pilar för att belysa hur identitetssökande, materiella behov och påfrestande händelser i kombination kan leda till upprepat risktagande. Ett risktagande kan successivt övergå till ett självskadebeteende (pil mellan den högra och vänstra cirkeln) men för vissa innebär ett risktagande direkt ett självskadebeteende (streckade pilen). Studiens resultat visade på att ungdomarna jagade en paus från att behöva känna känslor som ångest, skam och skuld. Däremot ledde det sexuella risktagandet till att de

outhärdliga känslorna eskalerade och ungdomarna var fast i en ond cirkel (se bild 1) (Jonsson & Lundström Mattsson 2012).

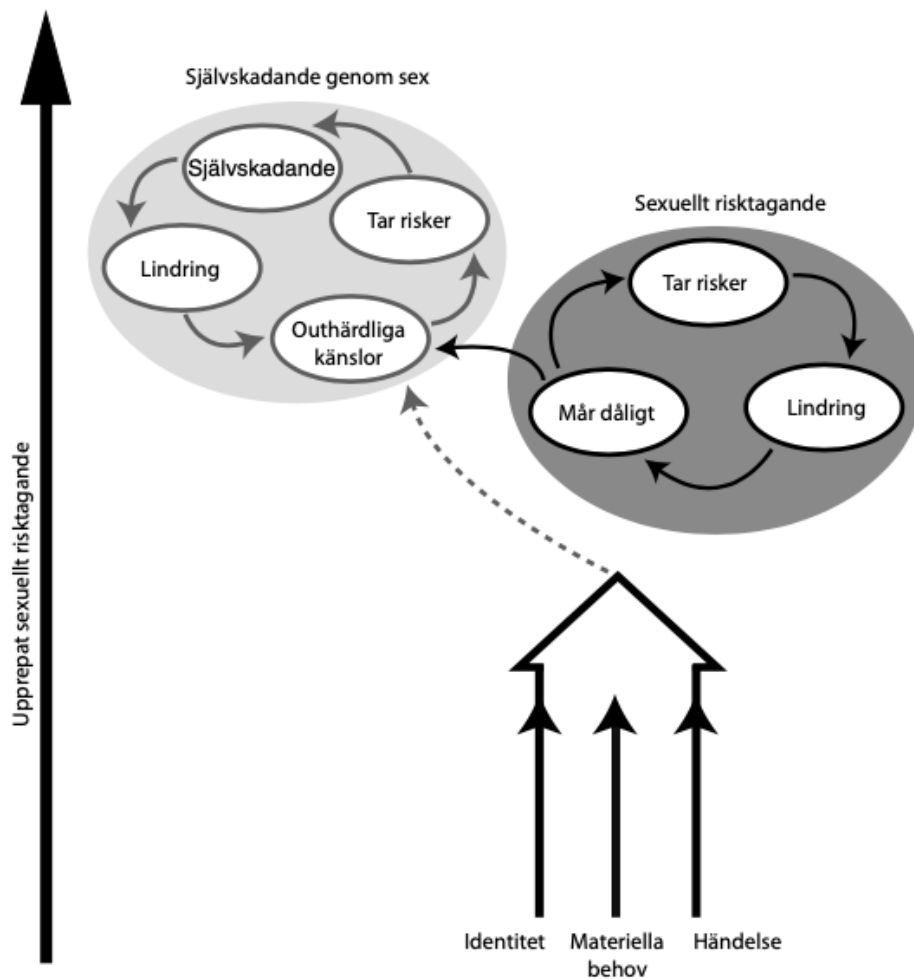

Bild 1. Modell för upprepat sexuellt risktagande online (Jonsson & Lundström Mattsson 2012:48)

3.1.4 Alternativ indelning av motiv till sex som självskadebeteende

Ett annat exempel på hur motiven till sex som självskadebeteende kan delas upp illustrerade Jonsson et al. (2019) i deras studie. Jonsson et al. (ibid.) undersökte genom en enkätstudie likheter och skillnader mellan två olika självskadebeteenden bland ungdomar i Sverige: icke-suicidalt självskadebeteende och sex som självskadebeteende. Jonsson et al. (ibid.) delade in motiven till sex som självskadebeteende i fyra kategorier: *automatiska funktioner*, *sociala funktioner*, *tillhörighet* och *att undvika krav*. De automatiska funktionerna innebär exempelvis att generera känslor, att straffa sig själv, få kontroll, stoppa dåliga

känslor och att slappna av. De sociala funktionerna handlar bland annat om att få uppmärksamhet, hjälp eller förståelse. Tillhörigheten är en funktion som handlar om att känna att en är del av en grupp eller att vara lik någon en respekterar. Motivet att undvika krav handlar om att minska de sociala kraven som ställs på en. Deltagarna i studien som enbart ägnade sig åt sex som självskadebeteende uppgav framför allt automatiska funktioner som att lindra känslor av tomhet och bedövning, men även att stoppa de dåliga känslorna och straffa sig själv. Därefter uppgavs de sociala funktionerna (i näst störst utsträckning), som exempelvis att få en reaktion av någon även om det är en negativ reaktion. Funktionerna tillhörighet och att undvika krav uppgavs också men inte i lika stor utsträckning (ibid.).

Jämfört med andra typer av självskadebeteende, menade Jonsson et al. (2019) att motivet för sex som självskadebeteende var av mer social karaktär. Utöver att få en reaktion, uppmärksamhet eller att känna tillhörighet till en grupp så var även motiv kopplade till ensamhet och tristess vanligare vid sex som självskadebeteende (ibid.).

3.2 Riskfaktorer till att utöva sex som självskadebeteende

Enligt Fredlund (2019) kunde ett samband mellan sex som självskadebeteende och andra faktorer påvisas, bland annat psykiskt och fysiskt våld, sexuella övergrepp, trauma, icke-suicidalt självskadebeteende och sexuellt risktagande. Fredlund (ibid.) benämnde dessa faktorer som riskfaktorer för att hamna i ett självskadebeteende genom sex. En annan riskfaktor till att hamna i självskadebeteende eller sex som självskadebeteende skulle kunna vara att sälja sexuella tjänster. Enligt Fredlund (2019) hade majoriteten av respondenterna med erfarenheter av att sälja sexuella tjänster, använt sig av någon form av självskadebeteende senaste veckan. Riskfaktorerna för att hamna i sexuell exponering som ungdom liknade faktorerna som Fredlund (ibid.) nämnde kopplat till sex som självskadebeteende, exempelvis psykiskt och fysiskt våld, sexuella övergrepp och psykisk ohälsa (ibid.).

Respondenterna i Fredlund et al. (2020) uppgav olika skäl för sin psykiska ohälsa, som exempelvis destruktiva förhållanden, trakasserier i skolan, smärtsamma uppbrott och psykisk eller fysisk misshandel i barndomen. Sexuella övergrepp

nämndes ofta som en anledning bakom den psykiska ohälsan och nära sammankopplade med känslor av självförakt, låg självkänsla och en känsla av att hata sin kropp. Fredlund et al. (ibid.) uppgav även att sex som självskadebeteende kan kopplas till tidigare sexuella övergrepp och att självskadebeteendet kan användas för att upprepa och kontrollera minnena av övergreppen eller för att hantera de negativa känslorna i relation till sin kropp.

Liknande resultat gällande sexuella övergrepp och sex som självskadebeteende framkom också i Fredlunds et al. (2017) enkätstudie. Studien undersökte kopplingar mellan sex som självskadebeteende och sociodemografiska faktorer, sexuella beteenden, sexuella övergrepp och psykisk ohälsa bland ungdomar i Sverige. Det framkom att det fanns ett starkt samband mellan tidigare sexuella övergrepp och sex som självskadebeteende. Sambandet kunde delvis förklaras genom känslan av att kroppen är utnyttjad efter att ha utsatts för övergrepp (ibid.).

Zetterqvists et al. (2018) studie visade att ungdomarna med endast sex som självskadebeteende i större utsträckning hade varit utsatta för penetrerande sexuella övergrepp samt hade fler sexuella partners än övriga grupper (ibid.). Detta återfinns i Fredlunds et al. (2020) och Fredlunds et al. (2017) resultat om att sex som självskadebeteende kan kopplas till sexuella övergrepp och därmed kan sexuella övergrepp ses som en riskfaktor för att hamna i ett självskadebeteende genom sex.

Vidare nämnde Fredlund et al. (2020) att det i litteraturen kring sexuella övergrepp kan ses en koppling till sexuella risktaganden, exempelvis ett större antal sexuella partners, högre frekvens av könssjukdomar, högre risk för graviditet i tonåren, prostitution och tidig sexuell debut. Kopplat till sexuellt risktagande undersökte Deogan et al. (2020) huruvida internet kan vara en bidragande faktor till ett sexuellt risktagande bland 16–64-åringar i Sveriges befolkning. Exempel på sexuellt risktagande var att ha haft sex utan kondom med tillfälliga partners, och därigenom ha testat sig för och/eller diagnostiserats med en könssjukdom eller att ha betalat/tagit emot pengar för sexuella tjänster. Studiens resultat visade att de som träffat en sexuell partner online i större utsträckning har haft oskyddat sex det senaste året och därmed även testats och/eller diagnostiserats med en könssjukdom i större utsträckning. Vidare hade de som träffat en sexuell partner

online även i större utsträckning någon gång tagit emot eller erbjudit sex mot ersättning. Resultaten visade således på att träffa sexuella partners online är associerat med flera sexuella risker (ibid.).

Även Jonsson och Lundström Mattsson (2012) belyste att internet kan vara en bidragande orsak till ungdomars sexuella risktagande. Jonsson och Lundström Mattsson (ibid.) menade alltså att internet bidrar till en förenkling av att hitta och knyta sexuella kontakter. Detta ledde till att unga som skadar sig genom sex kunde anses vara de med mest sexuellt risktagande online, vilket Jonsson och Lundström Mattsson (ibid.) kopplade till modellen som vi nämnt ovan (*se bild 1*).

3.3 Följder av sex som självskadebeteende

Både Fredlund (2019) och Fredlund et al. (2020) presenterade tre huvudteman som beskriver direkta följder av sex som självskadebeteende, nämligen psykisk skada i sexuella situationer, fysisk skada i sexuella situationer och skada i en självförvållad kontext. Med psykisk skada menades att frivilligt ha sex men att samtidigt ha en känsla av att inte vilja befinna sig i situationen, då en inte hade sexuell lust, attraktion eller sexuell intresse av den andra personen. Begreppet inkluderade även exempelvis att ha sex med en man när en egentligen är attraherad av kvinnor eller att ha sex med någon som upplevs som motbjudande. Psykisk skada kunde även innebära att låta den andra personen göra vad de vill med ens kropp även om den sexuella situationen strider mot ens inre känslor av begär (Fredlund et al. 2020; Fredlund 2019). Zetterqvists et al. (2018) tog även upp psykiska skador som kunde uppstå till följd av sex som självskadebeteende, exempelvis PTSD, dissociation och sexuella besvär.

Fysisk skada beskrevs som att aktivt söka efter sexuella situationer där sexuellt eller fysiskt våld förekom. Respondenterna i studien beskrev detta som att bland annat ha haft analsex trots smärta, att delta i sexuella situationer där de var medvetna om att de skulle bli utnyttjade eller utsatta för fysiskt våld. Situationerna kunde innefatta fysisk misshandel, våldsam sex, oskyddat sex, fisting, strypsex, att brännas, spottande eller verbal förnedring (Fredlund et al. 2020). Andra exempel som informanter i Fredlunds (2019) studie tog upp var att personer använde sex som självskadebeteende på sig själva vid onani genom att

bland annat skada sitt könsorgan eller upprepa handlingar som en varit med om under sexuella övergrepp (ibid.). Fysisk skada kunde även ske i en så kallad självförvållad kontext, där en söker sexuella kontakter via internet, dating-sidor, barer, fester eller i ens närhet. En självförvållad kontext kunde även innebära att lägga upp eller sälja sexuella bilder på internet, sälja sexuella tjänster, ha sex med många olika personer samma kväll eller att ha sex i ett förhållande utan att säga nej trots olust. Vidare kunde det vara att ha oskyddat sex och på så sätt skada sig själv genom att smittas av könssjukdomar. Några respondenter beskrev den självförvållade kontexten som att inte aktivt välja ut en sexuell kontakt, utan att ha sex med "alla som kom i deras väg" (Fredlund et al. 2020).

Några respondenter i Fredlunds et al. (2020) studie beskrev att de fick en känsla av att vara höga av sitt sexuella självskadebeteende. Vissa respondenter beskrev situationer som de kallar självvalda våldtäkter, där personen tillåter sexpartnern att slå eller våldta en. Dessa situationer kunde vara farliga och även livshotande och i samband med detta kunde en rädsla för att dö eller kidnappas uppstå (ibid.). En konsekvens med att ha sex som självskadebeteende kunde alltså vara risken att utsättas för sexuella övergrepp. Fredlund et al. (2020) uttryckte att även om sexuellt och fysiskt våld kan ingå i sex som självskadebeteende så kan det även finnas en risk för ofrivilligt sexuellt våld. Exempel på ofrivilligt sexuellt våld var att personen utsätts för mer våld än vad som är överenskommet, att filmas/fotograferas eller att det används olika främmande objekt utan samtycke. Respondenterna i studien beskrev skillnaden mellan ett sexuellt självskadebeteende och våldtäkt som att det i någon utsträckning fanns samtycke och en upplevelse av kontroll i situationer med sex som självskadebeteende. Vad gäller våldtäkt fanns ingen kontroll, samtycke och det bröt mot vad som var överenskommet (ibid.).

4. Teori

I detta kapitel ämnar vi presentera våra teoretiska utgångspunkter som kommer att användas för att analysera vår empiri.

4.1 Socialkonstruktivism, diskursbegreppet och objektifiering

Det finns olika inriktningar inom socialkonstruktivismen som bidrar med olika användningsområden. Vi har valt att använda Michel Foucaults utveckling av socialkonstruktivism vilket vi tillsammans med diskursbegreppet och objektifiering kommer presentera i detta avsnitt. Vi har valt att använda dessa teorier och teoretiska begrepp eftersom de är sammankopplade med våra frågeställningar.

4.1.1 Socialkonstruktivism

Foucault (2002) menar att saker får betydelse i relation till sammanhanget, vilket är centralt inom socialkonstruktivismen. En grundläggande del av teorin är syftet att vilja kontextualisera olika sanningar, kunskaper och rationaliteter eftersom de existerar i den aktuella kulturen. Vidare anses människor inte vara så fria som de kanske tror eftersom deras tankar och handlingar skapas av sociala, politiska och kulturella strukturer (Lock & Strong 2010). Vid konstruktioner av normer och regler lägger Foucault (2002) även stor vikt vid språkets betydelse. Foucault (ibid.) menar att människor undermedvetet väljer ord för att beskriva och identifiera fenomen och att orden människorna “väljer” egentligen bestäms av den givna kontexten som individerna befinner sig i.

I Foucaults (1993) analyser av historisk utveckling i relation till människors handlande, menar han att handlingar kan identifieras och konstrueras som “rätt” eller “fel”, “normalt” eller “onormalt” utifrån den aktuella tidsepoken och kontexten. Konstruktionernas påverkan sträcker sig längre än skapandet av normer. Konstruktionerna kan anses internaliseras av individer, vilket medför utformandet av en självbild och en kollektiv uppfattning om hur en människa, eller snarare hur en “adekvat” människa, bör vara. Skapandet av denna kollektiva uppfattning kan kopplas till en av utestängningsprocesserna, motsättningen mellan förnuft och vansinne, som förklaras nedan (*se 4.1.2 Diskurs*) (ibid.).

4.1.2 Diskurs

Enligt Foucault (1993) kan begreppet diskurs förstås som världsbilden av en kultur så som den används i praktiken vid en given tid och plats. Diskurser kan sägas skapa ramar för vad som synliggörs och inte, men även det som inte synliggörs får betydelse för diskursens existens. Ramarna inom diskursen medför uppfattningar kring vad som anses vara naturligt förekommande och världsbilden som synliggörs legitimeras som verklig. Handlingar som går emot vad som anses vara "accepterat" inom en diskurs skapar en konflikt mellan de med makt inom diskursen och de som inte har makt (ibid.).

För att exemplifiera skapandet av diskurser menar Foucault (1993) att det finns tre utestängningsprocesser: *förbudet*, *motsättningen mellan förnuft och vansinne* och *viljan till sanning*. Förbudet innebär den kollektiva förståelsen om vad som bör och inte bör sägas utifrån tid och plats, samt att vem som helst inte kan säga vad som helst (ibid.). Den andra utestängningsprocessen, motsättningen mellan förnuft och vansinne, innebär att den vars beteende klassas som "onormalt", utifrån den aktuella diskursen och kontexten, stängs ute från sociala sammanhang. Konsekvenserna blir även att den "onormala" blir utan makt och får inte ta del av samma saker som de som befinner sig inom samhällets diskurser (ibid.).

Med den tredje utestängningsprocessen, *viljan till sanning*, menar Foucault (1993) att utifrån vilket perspektiv som appliceras, samt vilka frågor som ställs, kan ett historiskt, modifierbart och institutionellt tvingande system (eller utestängningssystem) framträda. Vidare anser Foucault (ibid.) att sanningar och kunskap produceras inom diskurser, vilket gör att alla sanningar är relativa och föränderliga eftersom även diskurser förändras över tid. Detta perspektiv medför att sanningar och objektivitet inte kan anses vara utan påverkan från sociala, politiska och kulturella kontexter, utan att objektiviteten också befinner sig i en diskurs. Vare sig det handlar om människor, djur, handlingar eller andra föremål så blir allting objektifierat i ett diskursivt klassifikationssystem som tillskriver alla egenskaper. Det diskursiva klassifikationssystemet kan tolkas ha en makt som infiltrerar hela samhället (Lock & Strong 2010).

4.1.3 Objektivisering

Kopplat till diskursbegreppet finns tre nivåer av objektiviseringsprocessen: *dividing practices*, *scientific classification* och *subjectification* (Lock & Strong 2010).

Dividing practice innebär att vissa medlemmar i samhället blir fysiskt exkluderade från sammanhang på grund av oönskade egenskaper (ibid.). Vilka behandlingar eller straff dessa personer får, samt vilka egenskaper som kategoriserats som oönskade, har förändrats över tid och är beroende av den aktuella diskursen (ibid.). En tolkning är att det är genom *dividing practice* som rättssamhället har växt fram. Tidigare sågs kriminalitet endast som något som påverkade individer eller grupper sinsemellan medan brottslighet idag anses vara riktat mot ett statligt och socialt system där lagar och regler avgör vilka handlingar som är accepterade och inte (ibid.).

Scientific classification innebär att vad som ansågs vara "normalt" tidigare bestämdes utifrån institutionella eller religiösa bestämmelser. I modern tid har normer utvecklats till att bekräftas av ett rationellt tänkande. *Scientific classification* finns inte bara inom vetenskapen utan sker även på exempelvis arbetsplatser där det bland annat ingår i definitionen av en "bra" anställd att komma i tid (Lock & Strong 2010). Kopplat till *scientific classification* kan psykologisk och psykiatrisk kunskap anses bli sammanflätade med bredare föreställningar och förståelser när mänskliga problem översätts till diagnoser och föreställningar av normalitet. En tolkning är att det sker en förlängning av perspektivet, vilket leder till att människor använder dessa idéer och metoder på sig själva. I relation till detta kan det vara viktigt att belysa att expertkunskaper och dominant diskurser medför att andra perspektiv riskerar att bli osynliggjorda (jfr. Lock & Strong 2010).

Den tredje nivån av objektiviseringsprocessen är *subjectification* som innebär att individen själv agerar för att förvandla sig till ett subjekt utifrån den aktuella diskursen (Lock & Strong 2010). En version av detta kan vara att känna sig tvungen att passa in utifrån kulturella normer eller grupstryck. Grupstrycket blir i sin tur internaliserat och formar en känsla av samhörighet. För att kunna göra motstånd mot *subjectification* som maktutövning behöver en alternativ motkultur formuleras. Ett exempel där formuleringen av en motkultur kan bli svår är när

anorexi diskuteras. I vissa avseenden kan anorexi ses som en handling av att övervaka (eng. to police) kroppen för att nå kulturella ideal om vad det innebär att vara "bra" eller "snygg". Frågan blir hur effekterna av anorexi kan motverkas. Detta blir svårt när den dominanta diskursen medför en manifestation av anorexi som en del av sin identitet och begreppsmässigt fånglar personen som sjuk: människor *är* anorektiska. Externalisering är ett sätt att skapa avstånd mellan människan och problemet så att individer ska kunna mobilisera sina egna motkulturella diskursiva resurser, i stället för att fortsätta påverkas av de samhälleliga diskurserna. Det är nästintill omöjligt att göra motstånd när problemet identifieras med personen och därför behövs externalisering (ibid.).

4.2 Sexualitet, sexuella skript och den sexuella hierarkin

I detta avsnitt ger vi ett konstruktivistiskt perspektiv på sexualitet. Både sexuella skript och den sexuella hierarkin kan ses som förklaringsmodeller för sexuella beteenden och sexualitetens utveckling, vilket i sin tur kan ge en förklaring kring konstruktionerna av sex som självskadebeteende.

4.2.1 Sexualitet

En konstruktivistisk syn på sexualitet kan bidra till att sexualitet anses vara bundet till strukturella ramverk som identifierar vad som är "lämpliga" kontra "olämpliga" sexuella praktiker. Detta medför att även sexualitet påverkas av sociala, politiska och kulturella normer (Lock & Strong 2010). En tolkning är att det genom historien har varit en kamp mellan makt och kunskap om vem/vad som ska kontrollera sexualiteten (Löfgren-Mårtenson 2013). Däremot har sexualiteten hela tiden hittat nya uttrycksvägar och därmed konstruerats och omkonstruerats (ibid.). Sexualitet har tidigare definierats med termer om reproduktion, men en utveckling kan urskiljas då de normativa gränserna har förskjutits. De normativa gränserna påverkas fortfarande av sociala, politiska och kulturella kontexter men nutida människor kan anses ha större frihet att utforska sin sexualitet, sexuella drifter och möjlighet att byta partner. Väsentliga aspekter som individer fortfarande relaterar till för att värdera sig själva och sin identitet är till exempel vem de har sex med, på vilket sätt, hur många gånger och med hur många partners. Exempelvis kan det anses vara inom de normativa gränserna att ha sex

med någon utan att ha en relation, däremot är det främst inom en kärleksrelation som sexualiteten värdesätts (ibid.). Detta tyder på att det finns motstridiga diskurser inom sexualiteten, framför allt bland ungdomar. Till exempel kan det finnas perspektiv på sexualitet som öppen och fri parallellt med skuld och skamkänslor beroende på vilket kön och social grupp en person tillhör (ibid.).

4.2.2 Sexuella skript

Simon och Gagnon (1984) har utvecklat skript-teorin för att kunna analysera den sociala konstruktionen av betydelsen av sexualitet, samt för att bilda en uppfattning av hur produktionen av sexuellt beteende i sociala sammanhang går till. Skript används som en metafor och kan likställas med ett manus eller referensram för hur en ska bete sig i sexuella situationer (Simon & Gagnon 1984). De sexuella skripten kombinerar sociala och intrapsykiska dimensioner, vilket innebär en tro om att människor föds med vissa fysiologiska förutsättningar, men det är i interaktionen med vår omgivning som vi skapar en förståelse för hur vi ska handla som sexuella varelser (Löfgren-Mårtenson 2013). Skript-teorin utgår från att sexuella handlingssätt och mönster främst är kulturellt betingade, vilket skiljer sig från tidigare teorier som utgått från ett biologiskt perspektiv. Teorin menar även att samma handling kan tolkas olika beroende på olika bakgrundsfaktorer, exempelvis kultur, ålder och etnicitet. En handling kan alltså uppfattas som sexuell i ett sammanhang men inte i ett annat, exempelvis att klä av sig naken kan ses som en sexuell handling med sin partner men inte hos läkaren. Detta eftersom sexuella sammanhang behöver tolkas och förstås utifrån en kulturell kontext (ibid.).

Simon och Gagnon (1984) menar att sexuella skript kan delas in i kategorier eller nivåer: *kulturella*, *interpersonella* och *intrapsykiska* nivåer. Skripten på kulturell nivå handlar om samhällets värderingar i stort och kan ses som normer eller regler för vad som anses vara "bra" kontra "dåligt" uppförande. Kulturella skript bestämmer önskvärda kvaliteter hos en själv och i relationer med andra, vad som är "lämpliga" sexuella beteenden utifrån tid och plats, samt vad en person kan antas känna i olika situationer. Interpersonella skript organiserar relationer mellan människor på ett passande sätt för samhället och intrapsykiska skript styr hur individer bör bete sig i sexuella situationer (ibid.).

Enligt skript-teorin påverkas även inlärningsförhållanden av kultur och kulturella omständigheter, vilket i sin tur färgar upplevelsen eller erfarenheten av sexualitet och sexuella handlingar (Simon & Gagnon 1984). Sexuella skript ses även som rörliga och förändras över tid, även om individuella preferenser formas och förändras utefter vad som anses vara kulturellt önskvärt. Något som påverkar individuella preferenser är bland annat olika faser i livet. Det kan anses finnas olika kulturella förväntningar på hur en tonåring respektive en medelålders person bör agera sexuellt. Förväntningarna på hur en ska bete sig sexuellt påverkar även samhällets syn på exempelvis våldtäkter. Våldtäkter kan identifieras som värre när barn är inblandade eftersom ungdomar och vuxna förväntas vara sexuellt aktiva medan barn inte förväntas vara det (ibid.). Kopplat till sex som självskadebeteende skulle dessa förväntningar kunna riskera att medföra att ungdomar som självskadar genom sex negligeras. Detta blir en risk eftersom det inte anses vara konstigt i många kulturer att ungdomar utforskar sin sexualitet och därmed syns inte självskadebeteendet om motiven bakom de sexuella kontakterna är okända (jfr. Simon & Gagnon 1984).

Skript-teorin medför alltså att både kön och sexualitet ses som sociala konstruktioner och konstruktionerna skiljer sig i olika kulturer (Löfgren-Mårtenson 2013). Även om sexuella beteenden styrs av kulturella och samhälleliga normer kan individer ha olika preferenser. En tolkning är att när individer upptäcker ett sexuellt beteende som fungerar för dem brukar majoriteten fastna i det (Simon & Gagnon 1984). Detta skulle kunna kopplas till Fredlunds (2019) studie som nämner att ungdomar som varit utsatta för sexuella övergrepp söker efter detta igen. Dels för att hantera sina känslor men även för att det är den typen av sex som de känner till.

4.2.3 Den sexuella hierarkin

Enligt Rubin (2007) går det inte att analysera sexualitet om den ses som ett biologiskt fenomen. Först när sexualitet förstås som sociala konstruktioner producerade av människor ur historiska kontexter blir en realistisk analys av sexualitet möjlig. Vidare nämner Rubin (2007) att det finns flera ideologiska formationer inom den erotiska diskursen och en av de viktigaste är sexnegativitet. Inom många kristna traditioner associeras sex med en synd. Rubin (ibid.) menar

att detta kan vara en bidragande faktor till att sex ses som något farligt och negativt i västerländsk kultur. Kristendomen medförde en syn på att sex endast är godtagbart när det sker inom äktenskap och i syfte av reproduktion. Dessa föreställningar om sex och sexualitet lever kvar även fast de normativa gränserna har vidgats till viss del, exempelvis kan sex inom en kärleksrelation också klassas som något positivt (ibid.).

Rubin (2007) menar att modern västerländsk kultur bedömer sexuella handlingar enligt ett hierarkiskt system av sexuellt värde. I förklaringen av teorin om den sexuella hierarkin använder Rubin (ibid.) illustrationen av en pyramid, den erotiska pyramiden. Äktenskapliga, reproduktiva heterosexuella kan anses vara ensamma i toppen av den så kallade erotiska pyramiden. Nedan står ogifta monogama heterosexuella i par, följt av de flesta andra heterosexuella. Onani kan anses vara svårare att kategorisera då 1800-talets stigma rörande onani finns kvar i mindre potenta, modifierade former. Vidare menar Rubin (ibid.) att stabila, långvariga lesbiska par och homosexuella manliga par gränsar till respektabilitet, men att homosexuella män vars beteende uppfattas som mer normbrytande svävar precis ovanför grupperna längst ner i pyramiden. Enligt Rubins (ibid.) förklaring av den erotiska pyramiden befinner sig transsexuella, sadomasochister, sexarbetare, samt de vars erotik överskrider generationsgränser, längst ner i pyramiden. En förklaring av sadomasochism är personer som njuter av att ge eller ta emot smärta vid sexuella sammanhang (RFSU 2022).

Vidare menar Rubin (2007) att även lagstiftning påverkas av samhällets syn på sexualitet vilket leder till att de vars sexuella beteende står högt i hierarkin belönas med antaganden av att ha en god mental hälsa, laglighet, social och fysisk rörlighet, institutionellt stöd och materiella fördelar. När sexuella beteenden eller yrken faller lägre på skalan utsätts individerna som utövar dem för en presumtion om psykisk ohälsa, kriminalitet, begränsad social och fysisk rörlighet, förlust av institutionellt stöd och ekonomiska sanktioner. Rubin (ibid.) anser att hierarkin har sina rötter i västerländska religiösa traditioner men reproduceras inom medicinska och psykiatriska diskurser.

Även populärkulturen kan anses skapa idéer om vad som är "bra" kontra "dåligt" sexuellt beteende (Rubin 2007). Alla dessa hierarkier av sexuellt värde – religiösa,

psykiatriska och populärkulturella – fungerar på ungefär samma sätt som ideologiska system av exempelvis rasism. De rationaliserar välbefinnandet för de sexuellt privilegierade och motgångarna för de vars sexuella beteende anses vara normbrytande (ibid.). Utifrån detta har Rubin (ibid.) tagit fram en modell för att illustrera den sexuella hierarkin (eng. the sex hierarchy). *The charmed circle* innehåller sex som kategoriseras som “bra” och “normalt” sexuellt beteende. Sex som inte inkluderas i the charmed circle gestaltas i stället i *the outer limits* och kategoriseras som “dåligt” och “normbrytande” (se bild 2).

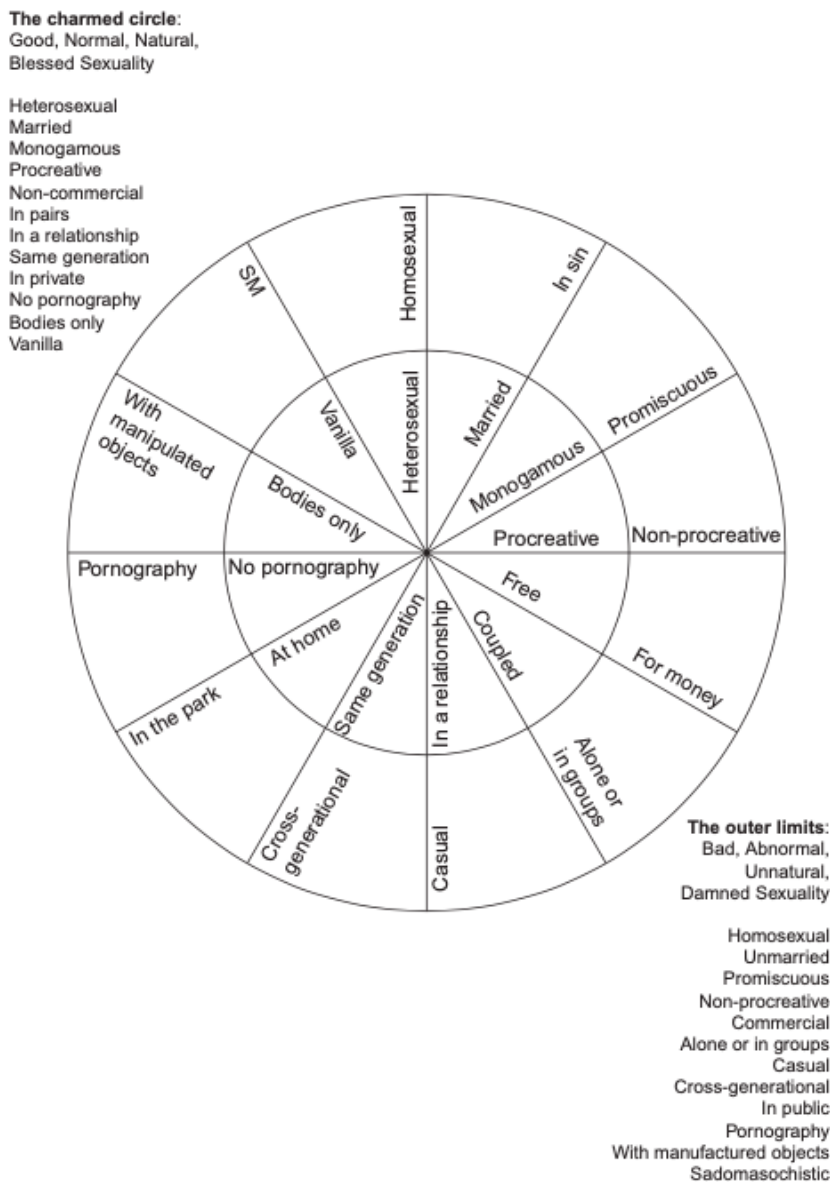

Bild 2. “The sex hierarchy: the charmed circle vs. the outer limits” (Rubin 2007:160)

5. Metod

I detta kapitel kommer vi att redogöra för studiens genomförande och metodologiska överväganden som ligger till grund för vår analys. För att öka studiens transparens kommer vi även redogöra för etiska överväganden.

5.1 Metodval för datainsamling

Vi har valt en kvalitativ forskningsdesign då syftet med vår studie är att undersöka konstruktionerna av sex som självskadebeteende. Vi har valt den kvalitativa forskningsdesignen för att öka kunskapen kring fenomenet på djupet och för att få en så fullständig beskrivning som möjligt. Metoden möjliggör även att vi kan tolka och beskriva många tänkbara nyanser kring fenomenet utifrån de enskildas beskrivningar och konstruktioner (jfr. Jacobsen 2012). Den kvalitativa metoden innebär att vi har valt att fokusera på ett fåtal diskussionstrådar från Familjeliv för att kunna fördjupa oss inom ämnet och studera konstruktioner (jfr. Jacobsen 2012).

Utifrån en kvalitativ forskningsdesign har vi valt att samla in data genom en internetstudie. Den data vi har samlat in är hämtad från ett allmänt internetforum, Familjeliv, och är därmed tillgänglig för alla. Familjeliv är ett internetforum där användare kan ställa frågor, med andra ord starta en diskussionstråd, som vem som helst kan gå in och svara på. Vår datainsamling leder till att användarna på internetforumet, som i vår studie skulle kunna likställas med respondenter, är fria från direkta frågor om konstruktioner. Denna typ av datainsamling kan vara till vår fördel då vi, liknande en intervjustudie, får tillgång till vad människor säger och tycker (jfr. Jacobsen 2012). Däremot är en nackdel att vi inte vet om användarna hade gett samma svar om de hade fått en direkt fråga om deras förståelse av sex som självskadebeteende.

5.2 Datainsamling och urval

Vid insamlingen av data till vår studie valde vi att söka på begreppen "sex" och "självskadebeteende" för att hitta trådar som berör vårt tema på internetforumet Familjeliv. Sökningen på föregående begrepp i kombination gav ca. 2 840 resultat som vi till en början ytligt granskade. Vi valde bort trådar som berörde ett bredare

perspektiv på sexualitet eftersom vi ville bibehålla ett smalare perspektiv på sex som självskadebeteende. Vi valde trådar som berör vårt tema och som hade minst fem svar, svaren skulle även vara lite längre än bara någon enstaka mening.

Viktigt för oss var att trådarna innehöll en beskrivning av sex som självskadebeteende, samt möjliga motiv eller riskfaktorer för att vara aktuella för våra frågeställningar. Sammantaget använde vi oss av fyra trådar med mellan 7 och 40 svar. Trådarna skapades mellan år 2014 och 2021. Vi har valt att inte ange exakta årtal för att anonymisera trådarna. Vi har därför i referenserna numrerat trådarna med u.å.a, u.å.b, etc. utefter alfabetisk ordning av diskussionstrådarnas titlar.

Vi har valt att endast använda oss av ett internetforum, Familjeliv, men har i övrigt varken avgränsat oss till ett specifikt kön, ålder eller sexualitet rörande användarna som startat eller svarat i diskussionstrådarna. Dessa egenskaper var sällan tillgängliga för oss i diskussionstrådarna men i de fall där dessa egenskaper förekom, valde vi att inte inkludera dem med hänvisning till etiska överväganden.

5.3 Analysmetod

De valda diskussionstrådarna på Familjeliv analyserades med hjälp av en innehållsanalys för att kunna dra slutsatser om innehållet i dem. Analysmetoden innebär att vi i materialet letade efter teman som kunde kopplas till sex som självskadebeteende, psykisk ohälsa eller sex i övrigt, och sedan analyserades dessa (Bryman 2018). Processen inleddes med att läsa igenom de trådar vi valt ut för att bekanta oss med materialet och få en överblick. Därefter skapade vi koder genom att identifiera repetitioner som även relaterar till studiens frågeställningar (jfr. Bryman 2018). Vi sökte också efter likheter och skillnader mellan hur användarna skriver om sex och sex som självskadebeteende för att organisera koderna. Slutligen reflekterade vi även över vad som inte fanns med i materialet (jfr Bryman 2018). Exempelvis påpekas konsekvenser för individerna med sex som självskadebeteende i tidigare forskning, men i diskussionstrådarna kunde vi endast identifiera tankar kring hur anhöriga riskerar att påverkas av användarnas självskadebeteende.

Efter identifierandet av koder sorterade vi dessa i teman. Vi utgick från våra frågeställningar, samt koder som identifierats i diskussionstrådarna, för att skapa teman. Vi valde att ha relativt snäva teman redan i början av processen för att underlätta sorteringen av koderna. Utformningen av våra teman var även för att säkerställa att de koder vi valt har en koppling till våra frågeställningar, samt den tidigare forskning som finns kring sex som självskadebeteende (jfr. Bryman 2018). Temana vi valde att utgå ifrån var *definitioner av sex som självskadebeteende, definitioner av vad som anses vara bra sex, motiv till sex som självskadebeteende, att hamna i en ond cirkel, riskfaktorer och konsekvenser av självskadebeteende*. De identifierade temana utgör innehållet för konstruktionerna av sex som självskadebeteende. Vi hade även en kategori för koder som inte gick att ordnas under de valda temana för att få med all information som vi fann intressant.

Under sorteringen av materialet skapades nya teman, gamla teman omformulerades, förfinades och togs bort. De slutgiltiga temana som vi valde att använda oss av i analysen är *konstruktioner av sex som självskadebeteende och motiv till sex som självskadebeteende*. Motiven delades in i tre underteman: *känsloreglering, olika typer av bekräftelse och exempel på att hamna i en ond cirkel*. Vi valde även att utgå från två identifierade diskurser: *psykisk ohälsadiskursen* och *sexualitetsdiskursen*.

Antalet koder inom de valda temana minskades sedan för att belysa de mest relevanta för våra frågeställningar och för att på så sätt kunna lyfta det väsentliga innehållet i temana. Därefter undersökte vi kopplingar mellan våra teman och koderna för att undersöka dess egenskaper och hur de förhåller sig till varandra, samt om vi kunde identifiera exempelvis orsakssamband (jfr. Bryman 2018). Insikterna noterades och motiverades som en del av resultatet och vi valde sedan att illustrera våra resultat med hjälp av utvalda citat för att sedan kunna fördjupa analysen (jfr. Bryman 2018). Sedan gjordes även kopplingar till tidigare forskning och resultatet analyserades med hjälp av våra valda teorier och teoretiska begrepp för att kunna dra slutsatser kopplat till studiens frågeställningar.

5.4 Metoddiskussion

Validitet och reliabilitet utgör viktiga kriterier för kvantitativ forskning, men det går att ifrågasätta hur relevanta begreppen är för kvalitativ forskning eftersom dessa inte har för avsikt att göra en mätning. För att anpassa begreppen till kvalitativ forskning läggs mindre vikt vid mätning, kriterierna blir i stället mått för kvalitet, stränghet och generell forskningspotential (Bryman 2018).

Validitet handlar om huruvida en observerar, identifierar eller mäter det som ska mätas (Bryman 2018). Det går att skilja mellan intern och extern validitet. Vi har stärkt vår studies interna validitet, även kallat trovärdighet, genom att se till att det finns en överensstämmelse mellan våra observationer och de teoretiska idéer som vi utvecklat, samt genom att säkerställa att vi utfört vår studie i enlighet med de regler och riktlinjer som finns för kvalitativa studier (jfr. Bryman 2018). Vår studies externa validitet, även kallat generaliserbarhet, handlar om huruvida en undersökning kan generaliseras till andra sociala miljöer. Om studien inte är externt valid innebär detta att studiens resultat endast gäller för de respondenter som deltagit i studien. Skulle studien däremot uppvisa extern validitet kan en säga att resultaten stämmer för en större population (Bryman 2018). Vår studie skulle således uppvisa extern validitet om de resultat vi kommit fram till stämmer på en annan population än användare på internetforumet Familjeliv. Studiens huvudsyfte, i likhet med andra kvalitativa studier, är dock inte att generalisera från ett mindre urval till en större population, utan snarare att fördjupa sig i fenomenet sex som självskadebeteende (jfr. Jacobsen 2012).

Reliabilitet kan även kallas pålitlighet och kan delas in i intern och extern reliabilitet. Extern reliabilitet handlar om huruvida resultaten från en studie blir densamma om undersökningen genomförs på nytt. I vår studie, i likhet med annan kvalitativ forskning, anser vi att detta inte är möjligt eftersom det inte går att frysa en social miljö, de sociala förhållandena förändras ständigt. Det är således svårt att uppvisa extern reliabilitet i kvalitativa studier men genom att vi är så transparenta som möjligt i vår redogörelse av genomförandet ökar chanserna att kunna genomföra studien på nytt (jfr. Bryman 2018).

Intern reliabilitet betyder att samtliga författare till en studie kommer överens om hur de ska tolka det de ser och hör (Bryman 2018). Vi har varit noga med att samarbeta under hela processen vid genomförandet av vår studie. Vårt samarbete har stärkts av att ha en öppen och tydlig kommunikation, framför allt vid utförandet av resultat och analys-kapitlet.

5.5 Forskningsetiska överväganden

Forskning är viktigt för samhällets och individens utveckling och forskning måste således bedrivas (jfr. Vetenskapsrådet 2002). Däremot har samhällets medlemmar rätt till skydd från otillbörlig insyn i sina liv, psykisk och fysisk skada, förödmjukelse och kränkning. Individskyddskravet är till för att skydda deltagare vid genomförande av forskning och fungerar som en utgångspunkt för forskningsetiska överväganden (ibid.). Vi har således vägt värdet av det förväntade kunskapsstillskottet mot möjliga risker för den grupp vi valt att undersöka. Vägningen resulterade i att vi kom fram till att vår studies resultat kommer att uppmärksamma och öka kunskapen rörande sex som självskadebeteende, vilket vi anser kommer att gynna berörda individer och samhället i stort. Samtidigt har vi haft för avsikt att minimera risken för skada eftersom en bör vara speciellt försiktig när det finns information som tyder på att deltagarna utövar beteenden som hotar deras välmående, exempelvis när självskadebeteende studeras (Franzke et al. 2020). En tolkning är att eftersom sex som självskadebeteende faller inom kategorin självskadebeteende, bör det uppmärksammas att empirin som behandlas i vår studie är känslig och att risken för skada är stor om en användare blir identifierad, vilket ytterligare styrker vårt ansvar att skydda användarna för att kunna minimera skada.

Individskyddskravet går att dela in i fyra huvudkrav som bör uppfyllas, dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet avser att forskaren ska informera studiens deltagare om studien och vilka villkor som gäller för deras deltagande. Viktigt är även att informera deltagarna om att det är frivilligt att delta och om rätten att avbryta sin medverkan (Vetenskapsrådet 2002). Eftersom vår studie utgår ifrån redan existerande data, som inte skapats i syfte att användas till forskning, har vi inte möjlighet att uppfylla informationskravet. Vi är även medvetna om att materialet

inte skapats i forskningssyfte och att sammanhanget i vilket data skapades kan påverka vårt resultat (jfr. Franzke et al. 2020). Exempelvis, har vi sällan kunskap kring den aktuella kontexten i vilken diskussionstrådarna skrivits och vi har inte heller möjlighet att ställa följdfrågor. En styrka med att empirin inte skapats i forskningssyfte skulle kunna vara att användarna inte får direkta frågor rörande konstruktioner av sex som självskadebeteende. Det går således att argumentera för att de konstruktioner vi identifierar är verklighetstroga.

Samtyckeskrauet säger att forskaren ska inhämta deltagarnas samtycke, men detta är beroende på studiens karaktär och hur aktiva deltagarna är i studien. I likhet med informationskrauet går det ej att inhämta samtycke eftersom vi utgår ifrån redan existerande data (jfr. Vetenskapsrådet 2002). Vi anser att ett försök till att kontakta användarna på Familjeliv hade kunnat leda till skada i sig eftersom det hade kunnat skapa en osäkerhet bland användarna som delar sina erfarenheter. Det hade även kunnat innebära att de som sökt sig till Familjeliv för att få stöd upplever att forumets funktion som stöd- och hjälpforum försvinner (jfr. Ivert et al. 2017). Detta kan anses vara ett argument för att inte försöka inhämta samtycke i denna studie.

Eftersom vi inte kan inhämta informerat samtycke, bör lyftas att Familjeliv är ett offentligt forum och att vi endast har valt att utgå ifrån material som finns tillgängligt för allmänheten (jfr. Franzke et al. 2020). Vi har inte skapat något konto eller loggat in på internetforumet för att samla in information och har inte heller någon prenumeration eller liknande. Vidare lägger användarvillkoren på Familjeliv stor vikt på användarnas egna ansvar på anonymitet, exempelvis att inte uppge för mycket information i sin medlemsprofil och att endast lämna ut uppgifter som de skulle vara beredda att annonsera inför en större publik. Vidare bör poängteras att det utifrån forumets regler inte framgår ett förbud att använda diskussionstrådarna i forskningssyfte (Familjeliv u.å.e). Utifrån detta kan användaren tolkas vara ansvarig för den information som hen väljer att lämna och att således inga för känsliga uppgifter bör lämnas ut. Vi utgår således ifrån att användarna på Familjeliv har valt att publicera sina inlägg under premissen att det är ett offentligt forum och vi likställer diskussionstrådarna med annat offentligt material (jfr. Uhnöo & Ekbrand 2017).

Konfidentialitetskravet innebär att alla deltagare i studien ska ges största möjliga konfidentialitet och att deras personuppgifter förvaras så att obehöriga inte kan ta del av dem (Vetenskapsrådet 2002). Vi har valt att inte spara eller uppge användarnamn, personuppgifter som exempelvis ålder eller kön, eller annan information som vi anser skulle kunna identifiera deltagarna. Vidare, i syfte att stärka konfidentialiteten ytterligare, har vi valt att inte uppge titel eller exakt datum på diskussionstrådarna. Vi har även skrivit om citaten som vi använder i resultatet, men varit noggranna med att bibehålla citatets ursprungliga mening. Vi är medvetna om att användarna skulle kunna identifieras av närstående eller identifiera sig själva i studien, men anser att risken för att de skulle identifieras av utomstående är låg. Vi anser att användarna är medvetna om att de använder sig av ett offentligt forum och således bör vara medvetna om att utomstående har tillgång till det de skriver. Vi hänvisar återigen till användarnas egna ansvar till anonymitet för att rättfärdiga denna återstående risk för identifiering (jfr Familjeliv u.å.e).

Det sista kravet inom individskyddskravet, nyttjandekravet, innebär att insamlade uppgifter om enskilda personer inte får användas till annat än forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2002). Vi anser oss uppfylla nyttjandekravet eftersom vi bestämt inte kommer att använda den insamlade informationen i ett annat syfte än till denna studie. Däremot bör återigen kommenteras att det material vi samlat in inte skapats i avsikt för forskning och att vi därför har varit noga med att endast samla in data som varit nödvändig för att fullfölja vår studie (jfr. Franzke et al. 2020).

5.6 Arbetsfördelning

Under arbetets gång har vi arbetat tillsammans för att diskutera och reflektera över studiens innehåll. Vi har haft en god kommunikation och ett gott samarbete i utvecklingen av vår studie. Detta genom att vi har samlat in och bearbetat vår empiri tillsammans. Efter bearbetningen av materialet delade vi upp vissa skrivuppgifter, men har ständigt haft en pågående kommunikation kring innehåll och struktur. Vi har varit noggranna med att båda deltagit lika mycket i samtliga kapitel av studien.

6. Resultat och analys

Syftet med studien var att undersöka hur användare på internetforumet Familjeliv konstruerar sex som självskadebeteende och motiven till beteendet. Syftet var även att identifiera diskurser kring temat för att kunna belysa hur dessa påverkar användarnas konstruktioner. Resultaten illustreras med citat från diskussionstrådarna som i sin tur beskrivs och tydliggörs med hjälp av tidigare forskning. Sedan avslutar vi varje avsnitt med att fördjupa analysen genom att applicera socialkonstruktivism, teoretiska begrepp och ett konstruktivistiskt perspektiv på sexualitet (*se 4. Teori*).

6.1 “Destruktivt sex är, per definition, ett självskadebeteende”

I avsnittet kommer vi att redogöra för hur användarna på Familjeliv konstruerar sex som självskadebeteende. Vad som anses vara sex som självskadebeteende och hur sex som självskadebeteende diskuteras i de valda trådarna stämmer i stor mån överens med hur kunskapsläget kring fenomenet ser ut i Sverige. I en av trådarna diskuteras fenomenet på följande sätt:

Jag självskadar på flera sätt, och ett av de sätten är att jag har tillfälliga sexuella kontakter. Många. [...] Jag sätter mig själv i potentiellt farliga situationer och åker hem till folk jag inte känner och i vissa fall har jag oskyddat sex, även om jag vet om riskerna för sjukdomar och graviditet. På en vecka kan jag lätt träffa 3 olika sexpartners. (Familjeliv u.å.c)

En tolkning är att användaren som skrivit citatet menar att sex som självskadebeteende konstrueras genom att ha ett stort antal tillfälliga sexuella kontakter och att sätta sig själv i farliga situationer. Utifrån detta menar individen att exempel på farliga situationer är att åka hem till främmande människor och att ha oskyddat sex, vilket leder till en ökad risk för sexuellt överförbara sjukdomar eller graviditet. Fredlund et al. (2020) skriver också om sexuella risktaganden kopplade till sex som självskadebeteende, exempelvis större antal sexuella partners, högre frekvens av könssjukdomar, högre risk för graviditet i tonåren, prostitution och tidig sexuell debut (*ibid.*). Vidare inleder användaren citatet ovan med att nämna att hen självskadar på diverse sätt, vilket tyder på att sex som

självskadebeteende kan användas i kombination med andra självskadebeteenden. Det framkommer tydligt att användaren har en medvetenhet om både självskadebeteendet och de sexuella riskerna, men att dessa ignoreras. Sexuellt risktagande går enligt Fredlund et al. (2020) och Fredlund et al. (2017) att koppla till sexuella övergrepp, vilket även kan identifieras i följande citat:

Jag får tankar om att söka upp någon som är villig att ligga med mig (inte prostitution) och sexuellt dominera mig. Det jag söker är egentligen precis samma sak som en ... våldtäkt, men på mitt medgivande. Förnedringssex helt enkelt. Önskan om att någon skulle 'knulla mig like there's no tomorrow', att någon skulle ge mig en örfil, riva mig i håret och hålla ett hårt tag om mina handleder ända tills de blir blå. Jag skulle inte ha något emot att bli kallad nedvärderande saker, ju grövre och mer sårande ord - desto bättre. Bara jag får ligga där och ta emot så mycket skit som det bara går. (Familjeliv u.å.a)

Här konstrueras sex som självskadebeteende som viljan att bli sexuellt dominerad, att ha förnedringssex. Beteendet konstrueras även genom att inkludera fysiskt och sexuellt våld, vilket överensstämmer med Fredlunds et al. (2020) studie. Respondenterna i studien uppgav att de gett sig in i situationer där de var medvetna om att de skulle bli utnyttjade eller utsatta för fysiskt våld som exempelvis fysisk misshandel, våldsam sex, oskyddat sex, fisting, strypsex, att brännas, spottande eller verbal förnedring. Citatet ovan beskriver sex som självskadebeteende som en våldtäkt fast hen ger sitt samtycke till det. Denna koppling mellan sex som självskadebeteende och våldtäkt framkommer i Fredlund et al. (2017), där beteendet främst ses som ett sätt att upprepa och kontrollera minnena av övergreppen och för att klara av de negativa känslorna rörande ens kropp. Samma koppling framkommer i Fredlund et al. (2020), där vissa respondenter beskriver upplevelsen som en så kallad självvald våldtäkt, då de tillåter sexpartnern att våldta eller slå en. I ett av svaren på föregående citat, likställs det destruktiva sexet med ett självskadebeteende:

Destruktivt sex är, per definition, ett självskadebeteende. (Familjeliv u.å.a)

Det blir tydligt att övriga i diskussionstråden kategoriserar våldsamt sex, eller förnedringssex, som ett destruktivt förhållande till sex och som självskadebeteende (Familjeliv u.å.a). Vidare kategoriseras detta våldsamma sex som farligt, samt likställs med andra former av självskadebeteende. En annan användare skriver: *“Ett destruktivt förhållande till sex är precis lika mycket självskada som att skada sig så att det syns fysiskt.”* (Familjeliv u.å.a). Kategoriseringen av våldsamt sex som destruktivt kan kopplas till Rubins (2007) teori om den sexuella hierarkin. I den sexuella hierarkin kategoriseras sex i *the charmed circle* och *the outer limits*. The outer limits är sex som kategoriseras som “dåligt”, “onormalt” eller “onaturligt”. Exempel på sex i the outer limits är sex utanför äktenskap eller relation, sadomasochism och sex utan syfte till reproduktion (ibid.). Citaten ovan beskriver som tidigare nämnt olika sexuella situationer, exempelvis att ha många tillfälliga sexuella kontakter och att vilja bli dominerad i sexuella situationer. Anledningen till att övriga i tråden kategoriserar dessa sexuella beteenden som farliga och destruktiva kan alltså vara på grund av konstruktioner i samhället av “bra” kontra “dåligt” sex, vilket Rubin (ibid.) illustrerar i den sexuella hierarkin.

Vidare menar Foucault (2002) att språket har stor betydelse vid skapandet av normer, samt att språket vi “väljer” att använda undermedvetet bestäms av den aktuella diskursen. Utifrån en modern kontext kan det anses vara inom de normativa ramarna att ha flera sexuella kontakter (Löfgren-Mårtenson 2013). Den moderna synen på sexualitet och sexuellt utforskande skulle kunna medföra att ungdomar med sex som självskadebeteende osynliggörs eftersom det förväntas av ungdomar att utforska sin sexualitet (jfr. Simon & Gagnon). Med andra ord kan de moderna, normativa gränserna medföra att ungdomar med flera sexuella kontakter inte uppmärksammas och därmed riskerar ungdomar med sex som självskadebeteende att negligeras.

6.2 Motiv till sex som självskadebeteende

Utöver vilka beteenden användarna i diskussionstrådarna anser vara sex som självskadebeteende, kunde vi även utläsa olika anledningar eller motiv till varför personer skadar sig genom sex. Dessa motiv kunde i sin tur delas in i tre kategorier som liknar uppdelningen i avsnittet för tidigare forskning (se 3.1 Motiv

till sex som självskadebeteende). Kategorierna är: *känsloreglering, olika typer av bekräftelse och exempel på att hamna i en ond cirkel*. Dessa kategorier resulterade i rubrikerna: *“Fysisk smärta bedövar den psykiska smärtan”, Självskadebeteende och bekräftelsebehov och Risken att fastna i en ond cirkel*.

6.2.1 “Fysisk smärta bedövar den psykiska smärtan”

Första kategorin rörande motiv till sex som självskadebeteende är känsloreglering. Något som återkommer i samtliga trådar är psykisk ohälsa och behovet av att just reglera sina känslor. Flera personer uttrycker känslor av ångest och ett behov av att dämpa dessa känslor med hjälp av sex, vilket följande citat belyser:

Jag har tidigare haft ett väldigt allvarligt självskadebeteende där jag använde mig av sex. När jag började känna av minsta ångest eller stress använde jag mig av sex. Det blev min grej. [...] Det fick mig att tänka på annat. (Familjeliv u.å.c)

Citatet ovan illustrerar användandet av sex för att lindra stress och ångest, vilket även Jonsson och Lundström Mattsson (2012) påvisar i sin studie. Jonsson och Lundström Mattsson (ibid.) menar att behovet av känsloreglering härstammar från psykisk ohälsa och kan delas in i två grupper: individer i behov av ångestlindring kontra individer som känner sig närvarande och levande av fysisk smärta. Användaren som skrivit föregående citat kan anses höra till de som använder sex som självskadebeteende för ångestlindring då sexet fick personen att tänka på annat.

I Fredlunds et al. (2020) studie framkommer det att deltagarna ansåg att sex som självskadebeteende är som mest effektivt när det förekommer fysisk smärta. Den fysiska smärtan gav en bild av att kunna kontrollera sin ångest och få stopp på de negativa känslorna och tankarna. Detta var även återkommande i diskussionstrådarna, vilket visas i följande citat:

Självskadebeteende... Fysisk smärta bedövar den psykiska smärtan.
(Familjeliv u.å.d)

Här förklaras hur fysisk smärta används för att bedöva det psykiska lidandet. Användaren skriver detta som svar till en person som förklarar att hen brukar ha våldsamt sex men att hen är osäker på om våldsamt sex ger njutning eller om det är för att skada sig själv. Användaren som skrivit citatet ovan menar att personen har sex som självskadebeteende eftersom användaren konstruerar självskadebeteende som fysisk smärta med funktionen smärtlindring. Detta kan kopplas till Jonsson och Lundström Mattssons (2012) andra grupp rörande känsloreglering, de som känner sig levande av fysisk smärta. Även Fredlund et al. (2020) förklarar hur vissa respondenter upplever att den fysiska smärtan gör det enklare att känna sig närvarande i stunden.

I anknytning till känsloreglering och psykisk ohälsa bidrar ett socialkonstruktivistiskt perspektiv med att vad som anses vara "normalt" kontra "onormalt" bestäms utifrån den aktuella tidsepoken och kulturen (Foucault 1993). Utifrån Rubins (2007) teori om den sexuella hierarkin är en tolkning att hur sexuella handlingar betraktas av samhället har sina rötter i religiösa traditioner, samt reproduceras av medicinska och psykiatriska diskurser. Det går att tolka att dessa traditioner och diskurser även påverkar synen på psykisk ohälsa. En av Foucaults (1993) utestängningsprocesser, motsättningen mellan förnuft och vansinne, innebär att den vars beteende som klassas som onormalt, utifrån den aktuella diskursen och kontexten, stängs ute från samhället. Det innebär alltså att personer med psykisk ohälsa riskerar att exkluderas från vissa sammanhang eftersom personer utan psykisk ohälsa anses vara normen. Även om psykisk ohälsa diskuteras mer och är mer accepterat i det moderna samhället utifrån ett historiskt perspektiv, går det fortfarande att argumentera för att motsättningen mellan personer med psykisk ohälsa och personer utan psykisk ohälsa finns kvar (jfr. Foucault 1993). Anledningen till att användarna på Familjeliv känner ett behov av att dämpa sin ångest genom sex kan alltså ha att göra med att psykisk ohälsa konstrueras som onormalt och användarna vill därför osynliggöra eller gömma sin ångest för att passa in i diskursens normativa ramar.

6.2.2 Självskadebeteende och bekräftelsebehov

Nästa motiv till sex som självskadebeteende är behovet av bekräftelse. Kopplat till detta behov, är begreppet självkänsla och dålig självkänsla återkommande i diskussionstrådarna vilket visas i följande citat:

Att ha många sexuella kontakter kan också vara ett självskadebeteende och bekräftelsebehov som bottnar i dålig självkänsla. (Familjeliv u.å.b)

Användaren menar att anledningen till sex som självskadebeteende kan vara ett bekräftelsebehov som har sitt ursprung i dålig självkänsla. Därefter ses många sexuella kontakter som ett försök att tillgodose detta behov. Med hänsyn till den tidigare forskning vi utgår ifrån kan det anses finnas olika typer av bekräftelsebehov kopplat till sex som självskadebeteende (Fredlund et al. 2020; Fredlund 2019; Zetterqvist et al. 2018). Ett av dessa är behovet av närhet och att känna sig omtyckt, vilket går att urskilja i följande citat:

Jag har haft ett självskadebeteende där jag använde mig av sex. [...] Det är inte förrän nu, efter ungefär 3 år, som jag förstår att sexet och självskadebeteendet var som en flykt för mig. Jag mådde fruktansvärt dåligt under den perioden av mitt liv och det var väl, antar jag, ett sätt för mig att få närhet och bekräftelse. (Familjeliv u.å.c)

I citatet illustreras motivet till sex som självskadebeteende som behovet av närhet och bekräftelse. Detta kan kopplas till vad Fredlund et al. (2020) diskuterar kring behovet av en så kallad positiv bekräftelse. Fredlund et al. (ibid.) förklarar att en positiv bekräftelse innebär att sex som självskadebeteende används för att få närhet och att känna sig omtyckt. Självskadebeteendet blir alltså ett sätt att få uppmärksamhet (ibid.). Det kan även anses vara viktigt att belysa detta citat eftersom det bidrar med ett perspektiv från någon som inte längre aktivt använder sig av sex som självskadebeteende. Det framkommer att individen inte identifierade att hen använde sex som självskadebeteende under tiden hen befann sig i det, utan att detta skedde först i efterhand.

Något som identifierades i vår data är dock att den främsta typen av bekräftelsebehov som diskuteras i trådarna är behovet av bekräftelse kopplat till

sig själv och sin kropp. Jonsson och Lundström Mattssons (2012) resultat visar att självhat och känslan av förakt mot sin egen kropp kan anses vara ett motiv till att självskada genom sex. Detta självhat kan härstamma från sexuella övergrepp, där många har en syn på sin kropp som utnyttjad (ibid.). Citatet nedan är ett exempel på känslor som uppstått till följd av sexuella övergrepp:

Jag har tankar om att min kropp inte är värd något längre eftersom jag redan blivit sexuellt utnyttjad, och dessa tankar växer sig starkare och starkare. (Familjeliv u.å.a).

Användaren förklarar känslor om att hen inte är värd något på grund av att hen blivit sexuellt utnyttjad. Sexuella övergrepp är återkommande i forskningen kring sex som självskadebeteende. Fredlund et al. (2020) förklarar att sexuella övergrepp kan kopplas till sex som självskadebeteende då självskadebeteendet blir ett sätt att kontrollerna minnena av övergreppen, samt hantera de negativa känslorna kring sin kropp. En tolkning är alltså att ett sätt att hantera känslorna rörande sin kropp efter sexuella övergrepp är att få dessa känslor bekräftade av andra genom sex som självskadebeteende. Följande citat visar på liknande känslor:

Efter ett tag började jag få destruktiva tankar. Tankar om att min kropp inte förtjänar något bra då jag varit med om sexuella övergrepp och tankar om att söka upp någon som är villig att sexuellt dominera mig [...] bara för att 'få bekräftelse' på att min kropp verkligen är så smutsig som jag själv föreställer mig. (Familjeliv u.å.a)

Här är bekräftelsebehovet kopplat till att personen upplever sin kropp som smutsig och har ett behov av att bekräfta denna upplevelse. Användaren som skrivit citatet vill få självbilden av sin kropp bekräftad genom att vara underlåten i sexuella situationer. Både det här citatet och citatet ovan kan kopplas till vad Zetterqvist et al. (2018) kallar för self-verification, som innebär att personer söker kontakter som kan bekräfta bilden de har av sig själva. Även Fredlund (2019) lyfter hur sex som självskadebeteende kan användas som en typ av självuppfyllande profetia. Detta kan kopplas till bekräftelsebehovet eftersom

ovanstående två citat visar på en typ av bekräftelse där personer med sex som självskadebeteende söker kontakter som ger intyg på deras självhat.

Vidare förklarar användaren som skrivit föregående citat även hur hen skäms över sina tankar kring att använda sex som självskadebeteende:

Fyfa-an vad jag hatar mig själv. Och jag hatar nog mig själv ännu mer eftersom jag vägrar söka hjälp. Jag vet att min partner och mina barn kommer påverkas av detta. Jag skäms så fruktansvärt mycket över hur dåligt jag egentligen mår. Jag skäms över att jag tänker tanken att vara otrogen mot min älskade partner. (Familjeliv u.å.a)

Användaren förklarar hur mycket hen skäms över sitt psykiska mående och tankarna på att självskada med sex. Citatet visar även på kopplingen mellan psykisk ohälsa och bekräftelsebehovet, eftersom användaren har en psykisk ohälsa som bidrar till negativa tankar om sin kropp, samt behovet av att bekräfta tankarna med sex som självskadebeteende. Något som framkommer i citatet är även hur användaren reflekterar kring hur partnern och barnen riskerar att påverkas av hens psykiska ohälsa och självskadebeteende. Kopplat till konsekvenserna av sex som självskadebeteende nämner Fredlund (2019) och Fredlund et al. (2020) tre huvudteman till direkta följder för personer med sex som självskadebeteende: psykisk skada i en sexuell kontext, fysisk skada i en sexuell kontext och skada i en självförvårdad kontext. I vår data är dessa följder inget som diskuteras bland användarna. Som citatet ovan visar, tänker användarna inte i första hand på hur deras psykiska ohälsa och självskadebeteende kommer påverka dem själva utan vilka följder det kan få för personer i deras närhet.

Sammanfattningsvis kan bekräftelsebehovet också kopplas till synen på psykisk ohälsa. Som tidigare nämnt (*se avsnitt 6.2.1*) kan synen på psykisk ohälsa som något "onormalt" bidra till att personer känner behov av att dämpa sin ångest. Behovet uppstår eftersom den vars beteende klassas som "onormalt", utifrån den aktuella diskursen och kontexten, riskerar att stängas ute från vissa sociala sammanhang. Exempel på sådana sammanhang kan vara vänskapskretsar eller arbetsmarknaden (jfr. Foucault 1993). Kopplat till bekräftelsebehovet kan alltså synen på psykisk ohälsa tolkas vara en anledning till att personer som mår dåligt

känner behov av bekräftelse eller tillhörighet. Personer som mår dåligt eller upplever psykisk ohälsa riskerar att stängas ute från sociala situationer som till exempel vänskapskretsar och därför söker bekräftelse eller tillhörighet på andra sätt, exempelvis genom sex som självskadebeteende.

Behovet av bekräftelse kan i sin tur kopplas till den tredje nivån av objektifieringsprocessen, subjectification. Subjectification kan medföra känslan av ett behov att passa in eller bli omtyckt utifrån den kulturella kontexten. Den kulturella kontexten kan vara normer som skapas i en social grupp och subjectification kan därför likställas med en form av gruppsyck (jfr. Lock & Strong 2010). Som föregående citat visar, kan psykisk ohälsa och sex som självskadebeteende medföra känslor av skam. En förklaring till varför användare på Familjeliv har bekräftelsebehovet som motiv till sex som självskadebeteende kan alltså vara att deras psykiska ohälsa bidrar till att de utesluts från sociala sammanhang. Att deras psykiska ohälsa och självskadebeteende klassas som "onormalt" kan vara en anledning till att känslor av skam uppstår (jfr. Foucaults 1993). Skamkänslorna kan i sin tur ses som en anledning till behovet av att anpassa sig utifrån gruppens normer. Subjectification eller gruppsyck kan ses som en förklaring till behovet av en positiv bekräftelse. Bekräftelsen från den sexuella kontakten blir ett sätt att känna sig omtyckt (jfr. Fredlund et al. 2020) och subjectification kan vara anledningen till att behovet att känna sig omtyckt finns (jfr. Lock & Strong 2010).

6.2.3 Risken att fastna i en ond cirkel

Det tredje motivet handlar inte om *varför* personer använder sex som självskadebeteende utan belyser varför personer *inte kan sluta*. Flera av användarna i diskussionstrådarna förklarar hur de använder sex som självskadebeteende för att dämpa ångest. Därefter kan de negativa känslorna däremot bli starkare, vilket leder till att behovet av att dämpa ångesten blir ännu större:

Nu i efterhand så vill jag ha våldsamt sex igen. [...] Men är osäker på om jag vill ha sex för att jag tycker att det är skönt och njuter av det eller om jag vill ha sex för att skada mig själv igen? (Familjeliv u.å.d)

Citatet är skrivet av en användare som är osäker på om hen tycker det är skönt med våldsamt sex eller om det egentligen handlar om ett självskadebeteende. Citatet inleds även med att förklara hur hen upplever ett behov av att ha våldsamt sex igen. Som tidigare nämnt kan ett av motiven för sex som självskadebeteende vara att dämpa ångest, men många användare skriver att den fysiska smärtan endast dämpar ångesten och de negativa känslorna tillfälligt vilket illustreras nedan:

Det hjälper ju trots allt bara för stunden. (Familjeliv u.å.c)

Användaren i citatet ovan förklarar hur hen tidigare hade ett, som hen förklarar det, *extremt* självskadebeteende genom sex och att sexet blir som en flykt från de dåliga känslorna. Däremot dämpas negativa tankar och känslor endast för stunden vilket gör behovet av att självskada större. Fredlund (2019) och Fredlund et al. (2020) förklarar hur ungdomarna i deras studier beskrev att känslan av ångest ofta kom tillbaka ännu starkare efter det sexuella mötet. Även modellen kring sexuellt risktagande online, som Jonsson och Lundström Mattsson (2012) beskriver, exemplifierar hur sexuella kontakter endast dämpar negativa känslor i stunden (*se bild 1*). Modellen förklarar sex som självskadebeteende genom att illustrera en cirkel där självskadan (här den sexuella kontakten) lindrar de outhärdliga känslorna tillfälligt men att dessa efteråt kommer tillbaka. Ungdomarna i deras studie förklarade att de söker en paus från ångest, skam och skuld men att de sexuella kontakterna endast leder till att dessa känslor eskalerar (*ibid.*).

I anslutning till att få ångest efter sexuella kontakter skriver följande användare om att ångra sexuella kontakter i efterhand. I detta fall handlar det om att användaren har haft sex med personer för att de var lättillgängliga, snarare än att hen var attraherad av personerna:

Den kortvariga njutningen som sexet gav var liksom inte värd ångesten och känslorna som kom efteråt, när man kände sig billig. (Familjeliv u.å.b)

Den sexuella kontakten beskrivs som en kortvarig njutning, men som sedan skapar ångest. En tolkning är att användaren beskriver att ångesten uppstår på grund av att hen känner sig billig efteråt. Det går att argumentera för att detta kan

förstås i relation till behovet av bekräftelse men att ångesten efteråt uppstår för att bekräftelsen endast är för ens kropp. Detta går att koppla till Fredlunds et al. (2020) studie där majoriteten av deltagarna förklarade att de tagit sexuella kontakter för att få uppmärksamhet och känna sig behövda, men i efterhand känt ångest eftersom det blev tydligt att de endast var behövda för sina kroppar. Detta benämner Fredlund (2019) och Fredlund et al. (2020) som en ond cirkel.

Kopplat till metaforen kring en cirkel eller en ond cirkel som nämnts ovan diskuterar Simon och Gagnon (1984) konstruktioner av sexuella beteenden i sin teori om sexuella skript. Utifrån skript-teorin menar Simon och Gagnon (ibid.) att personer riskerar att fastna eller upprepa sexuella beteenden som har fungerat i ett socialt sammanhang tidigare. Även detta perspektiv medför en förklaring till varför människor tenderar att fortsätta med sex som självskadebeteende. En tolkning är att förklaringsmodellen kring sexuellt risktagande som Jonsson och Lundström Mattsson (2012) beskriver i sin studie kan redogöra för varför användare på Familjeliv upplever att den sexuella kontakten endast hjälper i stunden, samt att ångesten blir värre efteråt, medan skript-teorin förklarar varför en kan känna ett behov av att upprepa självskadebeteendet.

6.3 Identifierade diskurser

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för de diskurser vi identifierat i vårt material: *psykisk ohälsa-diskursen* och *sexualitetsdiskursen*. Vi kommer även analysera hur dessa diskurser påverkar konstruktioner av sex som självskadebeteende.

6.3.1 Psykisk ohälsa-diskursen

I likhet med resonemangen kring känsloreglering i avsnitt 6.2.1, har vi kunnat identifiera en diskurs rörande psykisk ohälsa och sex som självskadebeteende. Som både Jonsson och Lundström Mattsson (2012) och Fredlund et al. (2020) nämner i sina studier kan bland annat ångest och depression kopplas till sex som självskadebeteende. I diskussionstrådarna på Familjeliv går det att identifiera många olika åsikter kring huruvida och på vilket sätt sex som självskadebeteende och psykisk ohälsa hör ihop. En analys av diskursens relevans för sex som självskadebeteende kan därför vara att belysa vad som synliggörs inom diskursen

och därmed anses vara accepterat, samt vad som inte synliggörs och kan skapa en konflikt inom diskursen (jfr. Foucault 1993).

En av användarna på Familjeliv belyser sambandet mellan sex som självskadebeteende och psykisk ohälsa ur sitt perspektiv:

Jag har på det senaste inte mått så bra, jag har snarare mått väldigt dåligt och haft många olika tankar kring livet. Men i och med mitt dåliga mående har jag velat skada mig själv, först och främst genom sex. (Familjeliv u.å.d).

Användaren uppger att hen mår dåligt och därav vill skada sig själv, detta främst genom sex. Det blir även tydligt att användaren upplever ett samband mellan det försämrade måendet och viljan att skada sig själv och att hen på så sätt kan koppla beteendet till sin psykiska ohälsa. Denna koppling gör även Fredlund et al. (2020) i deras studie där många respondenter identifierade sin psykiska ohälsa som en underliggande faktor till självskadebeteendet. Liknande teman framkommer också i följande citat:

Jag använde sex som självskadebeteende mellan det att jag var 14 och 22 år. Då tänkte jag att jag gillade sex, men det är nu några år senare som jag insett att det var för att jag mådde väldigt dåligt. (Familjeliv u.å.c)

Det framgår att användaren använde sig av sex som självskadebeteende under ca. 8 års tid och hade intrycket av att det var för att hen gillade sex. Det handlade egentligen om ett självskadebeteende även om hen inte identifierade det under tiden det pågick. Utöver kopplingen mellan psykisk ohälsa och sex som självskadebeteende framkommer det även skilda åsikter kring huruvida sex som självskadebeteende kan kopplas till en specifik diagnos som användaren nämner i citatet nedan:

Alla vet att personer med [specifik diagnos] har större risk att ha farliga impulsiva impulser. Många använder sex som självskadebeteende. Jag har själv varit i två förhållanden där personerna haft diagnoser och pga sin uppväxt o dåliga mående använt just sex. (Familjeliv u.å.c)

Vi har valt att inte skriva ut vilken diagnos det handlar om men användaren i citatet menar att individer med denna diagnos löper större risk att ha så kallade farliga impulser och att många använder just sex som självskadebeteende. Användaren hänvisar även till två tidigare förhållanden där partnern har haft en diagnos, mått dåligt och använt sig av sex som självskadebeteende. En tolkning är att användaren identifierar ex-partnerns uppväxt som en bakomliggande riskfaktor till att de hamnat i sex som självskadebeteende. Detta kan kopplas till Fredlunds et al. (2020) studie där de anger trauman från barndomen som en möjlig riskfaktor till att hamna i sex som självskadebeteende.

Utöver uppväxtförhållanden uppger användaren som skrivit citatet ovan att den specifika diagnosen kan vara en anledning till sex som självskadebeteende. En annan användare för liknande resonemang:

Jag må vara taskig nu men det är så typiskt ni med diagnos att hålla på såhär, jag vet att ni inte kan rå för det men ni sårar andra och ni är otrogna när ni väl har förhållande! Sök hjälp! Det är inte coolt att ligga runt med folk sådär. (Familjeliv u.å.c)

Användaren uttrycker en medvetenhet om att dennes åsikter kan uppfattas som stötande, hen generaliserar individer som har diagnoser och menar att dessa sårar andra och är otrogna. Användaren uppmanar även individer med diagnoser att söka hjälp och poängterar att det inte är accepterat att ha flera tillfälliga sexuella kontakter. Citatet riktar sig till dessa individer med diagnoser samtidigt som användaren poängterar att de inte kan rå för sitt beteende. Studierna vi har läst berör inte sambandet mellan sex som självskadebeteende och diagnosen i fråga. Däremot går det, som tidigare nämnt, att se en koppling mellan sex som självskadebeteende och psykisk ohälsa generellt (Fredlund et al. 2020). En annan användare svarar på generaliseringen av personer som har diagnoser:

Nu tycker jag du är extremt generaliserande. Man måste inte ha en diagnos för att självskada med sex. Och det behöver inte betyda att man är otrogen. Jag personligen har aldrig varit otrogen. Och vadå inte coolt att ligga runt? Nu är ju detta för mig ett självskadebeteende vilket inte är bra men man får

väl ligga runt hur mycket man vill? Ser inget fel i det så länge man inte är i ett förhållande. (Familjeliv u.å.c).

Ur detta citat framgår att användaren anser att föregående resonemang är för generaliserande och att en som använder sex som självskadebeteende inte nödvändigtvis har en diagnos. Det framgår även att flera tillfälliga sexuella kontakter ska anses vara "normalt" utanför en självskadekontext och förutsatt att personen i fråga inte befinner i ett förhållande.

Utifrån citaten som presenteras i avsnittet är en tolkning att relationen mellan sex som självskadebeteende och psykisk ohälsa konstrueras som ett orsakssamband på Familjeliv. Den psykiska ohälsan kan i stor utsträckning identifieras som en bakomliggande faktor till självskadebeteendet. Det går att identifiera en konsensus bland användarna på Familjeliv rörande det konstruerade sambandet mellan psykisk ohälsa och sex som självskadebeteende, sambandet kan således ses som en sanning inom denna diskurs (jfr. Foucault 1993). Det går däremot att identifiera en konflikt inom psykisk ohälsa-diskursen rörande sambandet mellan sex som självskadebeteende och en specifik diagnos. Denna konflikt bottnar i två olika sociala konstruktioner med olika förklaringar, där den ena konstruktionen utgår ifrån att beteendet har sitt ursprung i en specifik diagnos och att individerna med denna diagnos har farliga impulser, är otrogna och sårar andra i sin omgivning. Den andra konstruktionen utgår ifrån att individer med sex som självskadebeteende inte behöver ha en uttalad diagnos och vidare att beteendet inte går att koppla till otrohet. Sambandet mellan den specifika diagnosen och sex som självskadebeteende går således inte att identifiera som allmängiltig sanning inom diskursen.

Det finns även motstridiga åsikter kring huruvida flera tillfälliga sexuella kontakter är "bra" och "accepterat". Flera sexuella tillfälliga kontakter konstrueras dels som något typiskt för de som har en diagnos och anses inte vara "accepterat" inom diskursen. Det konstrueras däremot även som något som inte är "bra" kopplat till sex som självskadebeteende men som något som borde anses vara "normalt" och "accepterat" för samhället i stort. De skilda individuella konstruktionerna skapar en konflikt inom diskursen rörande vilka av beteendena som är/bör vara "accepterade" (jfr. Foucault 1993). Detta går att förstå genom att

fenomen får mening i relation till sammanhanget. Många tillfälliga sexuella kontakter kan ses som “normalt” och “accepterat” när en utgår ifrån en psykiskt “frisk” kontext men är inte “accepterat” i en kontext där individen har en diagnos/lider av psykisk ohälsa (jfr. Foucault 2002). Det går således att identifiera en koppling mellan denna diskurs och konstruktionen av vad som anses vara en “god” sexualitet. Denna konstruktion kommer att utforskas vidare i nästa avsnitt.

6.3.2 Sexualitetsdiskursen

I analysen av vårt material framträder inte bara konstruktioner kring sex som självskadebeteende utan även resonemang kring hur sex och sexuella kontakter *bör* vara. Detta kan kopplas till diskursbegreppet då en diskurs skapar ramar för vad som anses vara “normalt” kontra “onormalt” i den givna tiden och kontexten (Foucault 1993). Ur diskussionstrådarna på Familjeliv går det att tolka vad användarna kategoriserar som “bra” kontra “dåligt” sexuellt beteende. Utifrån detta går det att argumentera för att det finns en sexualitetsdiskurs i diskussionstrådarna som påverkar användarnas syn på sex. Inom diskursen finns det däremot vissa skillnader kring hur användarna ser på olika sexuella beteenden. Till exempel finns det användare som anser att det inte behöver vara något negativt att ha flera sexuella kontakter vilket visas i följande citat:

Man måste inte vara deprimerad för att man njuter av sex med flera partners, man måste inte ha något annat fel heller för den delen. Och självklart kan man ångra sig några dagar efter sexet, personen kanske inte var så snygg eller fräsch, eller så kanske det var ett dåligt ligg. Självklart kan man råka ligga med någon som inte motsvarar ens förväntningar.

(Familjeliv u.å.b)

I detta citat förklarar användaren att hen *inte* kategoriserar flera sexuella kontakter som “onormalt” eller “dåligt”. Vidare menar användaren att känslan av ånger som kommer efteråt inte behöver förknippas med psykisk ohälsa utan att det är “normalt” att den sexuella kontakten inte lever upp till ens förväntningar. Detta skiljer sig från tidigare resonemang, där användare anser att flera tillfälliga sexuella kontakter kan klassas som sex som självskadebeteende (*se avsnitt 6.1*). En annan diskussion som återfinns inom sexualitetsdiskursen är synen på om sex

behöver ske i ett förhållande för att kunna klassas som “bra” sex, eller om sex utanför en kärleksrelation också kan rymmas inom diskursens normativa gränser. Följande användare resonerar kring detta:

De gånger jag har ångrat mig efter sex handlar i stort sett alltid om att det kändes onödigt att hamna i säng med just den killen där och då. [...] Men det här utspelade sig också på den tiden då det var allmänt förekommande att man förutsattes vara kär i den man hade sex med. Åtminstone trodde jag att det var så det skulle vara. Man började med att bli kär, sedan hade man sex. (Familjeliv u.å.b)

Användaren som skrivit ovanstående citat kan anses ha ett historiskt perspektiv på vad som anses vara bra sex. Ett historiskt perspektiv bidrar till att utvecklingen av vad för typ av sexuella kontakter som kategoriseras som “rätt” har gått från reproduktion och inom äktenskap till att syftet med sex kan vara njutning (Löfgren-Mårtenson 2013). Rubin (2007) menar att även om de normativa gränserna har förskjutits finns det fortfarande en hierarki kring vilka sexuella kontakter som klassas som “bättre” kontra “sämre” utifrån den aktuella diskursen. Baserat på citatet ovan är en tolkning att användaren anser att kravet på att sex endast ska ske i kärleksrelationer var mer centralt förr men att detta krav inte är lika dominerande i modern tid.

Utöver sexuella beteenden finns det även föreställningar kring vad sex bör och inte bör vara för att befinna sig inom diskursens normativa gränser. Citatet nedan är ett exempel på vad sex inte bör vara:

Anledningen till att man har sex ska inte grunda sig i viljan att fly från sig själv. (Familjeliv u.å.c)

Användaren som skrivit ovanstående citat förklarar även att hen har haft ett sexuellt självskadebeteende, men säger att hen inte har det längre. Användaren uttrycker att hen inte lägger några värderingar i hur många personer någon haft sex med. Däremot menar användaren att en inte ska ha sex av fel anledning, till exempel för att självskada eller fly från sig själv (Familjeliv u.å.c). En tolkning är alltså att enligt denna användare kan beteenden som att ha flera tillfälliga sexuella

kontakter anses rymmas inom diskursens ramar för "bra" sex, däremot klassas sex som självskadebeteende som "dåligt" utifrån sexualitetsdiskursen. En analys är att syftet eller motivet för den sexuella kontakten/handlingen har betydelse för om sexet anses vara "bra" eller "dåligt". Vidare menar en annan användare att "bra" sex ska vara följande:

Sex ska vara lustfyllt och roligt och det finns verkligen möjligheter för att sex ska kunna få vara just det, roligt. (Familjeliv u.å.d)

Utifrån detta citat går det att tolka att användaren anser att sex som beskrivs som lustfyllt och roligt identifieras som "bra" sexuella beteenden utifrån kontexten (jfr Löfgren-Mårtenson 2013). Sammanfattningsvis kan lustfyllt sex, tillsammans med flera sexuella kontakter och sex utanför äktenskap, inkluderas i den normativa ramen. Samtidigt anser andra att flera tillfälliga sexuella kontakter är en konstruktion av sex som självskadebeteende. Detta kan kopplas till reflektionerna kring psykisk ohälsa-diskursen. En tolkning är att det inte är de sexuella handlingarna som avgör om personen befinner sig inom de normativa gränserna utan att det är bakgrundsfaktorer, exempelvis psykisk ohälsa, som blir avgörande för konstruktionen. Utifrån detta är en tolkning att det är motiven bakom de sexuella kontakterna som avgör ifall de konstrueras som "bra" eller "dåliga", vilket kan kopplas till teorin om sexuella skript. Skript-teorin förklarar dels att det är i interaktionen med vår omgivning som vi skapar förståelse kring sexuella beteenden, samt att dessa beteenden kan konstrueras olika utifrån olika bakgrundsfaktorer, exempelvis ålder eller kultur (Löfgren-Mårtenson 2013). En sexuell handling kan med andra ord tolkas eller identifieras på olika sätt på grund av att den behöver förstås i sitt sammanhang. Skript-teorin kan alltså anses medföra att motiven bakom den sexuella handlingen uppmärksammas (ibid.). Detta ger i sin tur en förklaring till varför en del användare på internetforumet Familjeliv konstruerar vissa sexuella beteenden som sex som självskadebeteende, medan andra användare anser att samma handlingar kan identifieras som "bra" sex. Användare som identifierar flera tillfälliga sexuella kontakter som "bra" sex menar alltså att dessa handlingar rymms inom diskursens normativa gränser eftersom de identifierar motiven som "bra".

Motiven får alltså stor betydelse i konstruktionerna av sex som självskadebeteende. Rubins (2007) teori kring den sexuella hierarkin kan anses inte överensstämma med denna slutsats. Rubin (ibid.) menar att eftersom sex inom äktenskap och sex i syfte till reproduktion identifieras som "bra" och "naturligt" sex, konstrueras tillfälliga sexuella kontakter utan syfte till reproduktion som "dåliga" och "onaturliga". Enligt användarna på Familjeliv behöver inte detta vara fallet eftersom en sexuell handling kan konstrueras på olika sätt beroende på bakomliggande motiv (jfr. Löfgren-Mårtenson 2013).

7. Diskussionsdel

I detta kapitel kommer vi presentera en sammanfattning av våra resultat, samt reflektera över hur individer kan påverkas av dessa resultat och konstruktioner. Vi kommer även diskutera hur resultaten kan påverka och vara till hjälp för arbetet med personer med sex som självskadebeteende. Slutligen kommer vi presentera förslag på vidare forskning inom ämnet.

Syftet med vår studie var att undersöka hur användare på internetforumet Familjeliv konstruerar sex som självskadebeteende och motiven till beteendet. Vidare var syftet att identifiera diskurser och reflektera över hur dessa diskurser påverkar konstruktionerna av sex som självskadebeteende. Utifrån vårt syfte har vi utgått från två frågeställningar: Hur konstrueras sex som självskadebeteende, samt motiven till beteendet, på internetforumet Familjeliv? Vilka diskurser kan identifieras på internetforumet Familjeliv, och hur influerar diskurserna konstruktionerna av sex som självskadebeteende?

Vår analys av diskussionstrådarna på Familjeliv visade att hur sex som självskadebeteende konstruerades av användare i stor utsträckning stämmer överens med hur fenomenet identifierades i tidigare studier. Exempel på beteenden som användare identifierade som sex som självskadebeteende var att utsätta sig för farliga situationer, ha oskyddat sex och att vilja bli sexuellt dominerad (Familjeliv u.å.a; Familjeliv u.å.c). Dessa beteenden framkommer även i Fredlunds et al. (2020) studie som kopplar dessa beteenden till sexuellt risktagande.

I konstruktionerna av sex som självskadebeteende framkom det också att användare på Familjeliv menar att personer som söker sig till våldsamt sex kan ha ett destruktivt förhållande till sex och därmed ett självskadebeteende (Familjeliv u.å.a). Detta kopplade vi till Rubins (2007) teori om den sexuella hierarkin för att belysa att anledningen till att användare på Familjeliv identifierade sex med tillfälliga kontakter, samt att låta sig domineras, som “farligt” och “destruktivt” kan vara på grund av konstruktionen i samhället av “bra” kontra “dåligt” sex. Kopplat till analysen om betydelsen av samhällets syn på sex bidrar den nutida synen på sexualitet till att ungdomar förväntas utforska sin sexualitet (jfr. Simon

& Gagnon 1984). Detta skulle kunna leda till att ungdomar med flera sexuella kontakter inte uppmärksammas eftersom detta anses vara normalt. Därmed riskerar ungdomar med ett potentiellt självskadebeteende genom sex att negligeras av omgivningen.

Kopplat till konstruktionerna av fenomenet som identifierades i diskussionstrådarna blev motiven till sex som självskadebeteende en stor del av vårt resultat. Även där stämde användarnas konstruktioner överens med de identifierade motiv som lyfts i tidigare forskning: känsloreglering, bekräftelsebehov och att inte kunna sluta/fastna i en ond cirkel.

Utifrån vår andra frågeställning identifierade vi två diskurser i diskussionstrådarna, en psykisk ohälsa-diskurs och en sexualitetsdiskurs. Kopplat till psykisk ohälsa-diskursen kunde en koppling mellan psykisk ohälsa och sex som självskadebeteende fastställas, där psykisk ohälsa i stor utsträckning konstruerades som en bakomliggande faktor till sex som självskadebeteende. Vi kunde även konstatera att huruvida ett sexuellt beteende som exempelvis att ha flera tillfälliga sexuella kontakter är samhällseligt "accepterat" är beroende på kontexten. Beteendet kan anses vara " normalt" när en utgår från en psykiskt "frisk" kontext men är inte "accepterat" i en kontext där individen har en diagnos/lider av psykisk ohälsa (jfr. Foucault 2002). Det framgår att det finns en risk att personer med psykisk ohälsa exkluderas från sociala sammanhang, exempelvis vänskapskretsar, eftersom personer utan psykisk ohälsa anses vara normen (jfr. Foucault 1993). Eftersom sex som självskadebeteende kan kopplas till psykisk ohälsa finns det även en risk att personer med sex som självskadebeteende exkluderas från dessa sammanhang. Den här typen av subjectification kan leda till att personer upplever ett behov av att dämpa eller osynliggöra sin psykiska ohälsa för att inte bli exkluderade.

Den andra diskursen, sexualitetsdiskursen, ansågs också påverka användarna på Familjeliv i konstruktionerna av vad som är "bra" kontra "dåligt" sex. Även här blev det tydligt att användare konstruerade samma sexuella beteende på olika sätt. Anledningen till att det gick att identifiera olika konstruktioner kring vilka handlingar som inkluderas inom ramen för sex som självskadebeteende kan vara att sexuella handlingar behöver förstås i sitt sammanhang (jfr. Löfgren-Mårtenson

2013). En tolkning var att personer utan psykisk ohälsa fortfarande befann sig inom den normativa gränsen när de exempelvis hade flera tillfälliga sexuella kontakter. Däremot kunde samma sexuella handlingar anses vara normbrytande när psykisk ohälsa var en bakomliggande faktor och motiven till de sexuella handlingarna kunde associeras med sex som självskadebeteende.

Det går att diskutera hur enskilda påverkas av de konstruktioner som presenterades i resultatet. Sex och sexualitet kan inte endast betraktas som ett biologiskt fenomen, vilket leder till att konstruktionerna av dem blir viktiga för att kunna få en realistisk syn på fenomenet (jfr. Rubin 2007). Konstruktionerna av sex som självskadebeteende påverkas av och påverkar de normer som skapas. Normerna internaliseras sedan, vilket påverkar individens självbild och den kollektiva uppfattningen kring hur en bör vara (jfr. Foucault 1993). Det går att argumentera för att normerna och konstruktionerna inte bara styr den bild en har av sig själv. Vi kunde i resultatet identifiera att det även fanns ett behov av att få självbilden av att ens kropp inte är värd något bekräftad genom att exempelvis vara underlåten i sexuella situationer. Detta kallar Zetterqvist et al. (2018) för self-verification och kan ses som ett exempel av hur enskilda påverkas av konstruktionerna.

Något som vi ansåg inte diskuterades i samma utsträckning som vi trott i de utvalda diskussionstrådarna var konsekvenserna av sex som självskadebeteende. En reflektion var även att de konsekvenser som lyftes inte var konsekvenser för användarna själva, utan följder för personer i deras omgivning. För att exemplifiera detta lyfte vi ett citat från en användare som nämnde sina tankar kring hur partnern och barnen kommer påverkas av självskadebeteendet. Detta är intressant eftersom det skiljer sig från konsekvenserna i tidigare forskning. Konsekvenserna som vi lyfte från tidigare studier fokuserade på personerna själva till skillnad från användarna på Familjeliv som betonade följderna för sina anhöriga (jfr. Fredlund 2019; Fredlund et al. 2020). Kopplat till det sociala arbetet kan detta vara av vikt att reflektera kring. Utifrån citaten i vårt resultat var skam över sin psykiska ohälsa och självskadebeteende en anledning till att användarna reflekterade kring hur anhöriga skulle påverkas snarare än de själva. En tolkning är att det finns mycket skam och skuld känslor hos personerna med sex som

självskadebeteende vilket leder till att de undviker att söka hjälp (jfr. Familjeliv u.å.a). Detta är viktigt att reflektera kring som socialarbetare för att kunna hitta arbetssätt för att nå ut till dessa personer, samt försöka arbeta för att minska deras skuldkänslor. Rubin (2007) menar att personer vars sexuella beteende klassas som "onormalt" riskerar att bland annat förlora institutionellt stöd. Även detta blir ett argument för att socialarbetare behöver utvidga sina kunskaper och reflektera kring sex som självskadebeteende.

Kopplat till socialt arbete kan det även vara av vikt att lyfta att en del användare påpekade att de inte identifierade sitt sexuella självskadebeteende under tiden de befann sig i det (Familjeliv u.å.c). Anledningen till detta skulle kunna vara, som nämnt ovan, att unga förväntas utforska sin sexualitet (jfr. Simon & Gagnon 1984). Detta leder till att om motiven bakom de sexuella handlingarna är okända kan det upplevas som svårt att identifiera personer med sex som självskadebeteende. En tolkning är alltså att personerna med sex som självskadebeteende i vissa fall inte reflekterar över att det är ett självskadebeteende eftersom det inte är någon i deras omgivning som upplever att beteendet är avvikande. Jenstav och Meissner (2016) belyser kunskapsluckan kring sex som självskadebeteende som en anledning till yrkesverksammas bristande bemötande. Genom en ökad förståelse av sex som självskadebeteende kan arbetssätt utvecklas där både yrkesverksamma och ungdomar får lära sig mer om det sociala problemet, samt hur en ska kunna hjälpa personer som befinner sig i det. Som socialarbetare är det även viktigt att vara medveten om att sex som självskadebeteende kan vara ett sätt att hantera känslor kring tidigare sexuella övergrepp (jfr. Fredlund et al. 2020). Genom att vara medveten om detta kan socialarbetare och andra yrkesverksamma vara extra uppmärksamma för tecken på sex som självskadebeteende när de möter personer med erfarenheter av sexuella övergrepp.

7.1 Förslag på vidare forskning

Ett förslag på vidare forskning skulle kunna vara att undersöka sex som självskadebeteende bland personer med erfarenhet av prostitution. Prostitution är något som kommit upp både i tidigare studier och i diskussionstrådarna på Familjeliv. På grund av uppsatsens begränsade omfång, har vi inte haft möjlighet

att analysera kopplingen mellan sex som självskadebeteende och prostitution djupare. Vidare hade det varit intressant att analysera sex som självskadebeteende ur ett genusperspektiv men på grund av bland annat våra etiska överväganden hade vi inte möjlighet att göra detta. Slutligen var vårt fokus att undersöka specifikt de som har sex som självskadebeteende men ett intressant ämne hade även kunnat vara att undersöka konstruktionen av fenomenet ur andra perspektiv, exempelvis närstående, individer som varit utsatta för sexuellt våld eller de som inte har någon koppling till sex som självskadebeteende alls. Sammanfattningsvis är sex som självskadebeteende ett viktigt ämne för framtida forskning, men även för det sociala arbetet, dels för att utöka kunskapen kring fenomenet men också för att bli bättre på att identifiera och bemöta personer som befinner sig i det.

Referenslista

American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders 5th ed.: DSM-5* (5 ed.). Arlington, Va.: American Psychiatric Association.

Bacchi, Carol Lee (1999). *Women, policy and politics: The construction of policy problems*. London: Sage. <https://sk-sagepub-com.ezproxy.ub.gu.se/books/download/women-policy-and-politics/n1.pdf>

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl. Malmö: Liber.

Deogan, Charlotte; Jacobsson, Elin; Mannheimer, Louise & Björkenstam, Charlotte (2020). Meeting sexual partners online and associations with sexual risk behaviors in the Swedish population. *Journal of Sexual Medicine*, vol. 17, ss. 2141-2147, DOI:10.1016/j.jsxm.2020.08.001

En kropp till salu (2021). Avsnitt: "Vägen ut" [TV-program]. Sveriges Television.

Familjeliv (u.å.a). [Hämtat 2022-03-14]

Familjeliv (u.å.b). [Hämtat 2022-03-14]

Familjeliv (u.å.c). [Hämtat 2022-03-14]

Familjeliv (u.å.d). [Hämtat 2022-03-14]

Familjeliv (u.å.e). *Säkerhet*. Tillgänglig: <http://gamla.familjeliv.se/Forum/policy.php> [Hämtat 2022-03-10].

Foucault, Michel (1993). *Diskursens ordning*. Stockholm: Symposion.

Foucault, Michel (2002). *The order of things: An archaeology of the human sciences*. London: Routledge.

Franzke, Aline Shakti; Bechmann, Anja; Zimmer, Michael; Ess, Charles & the Association of Internet Researchers (2020). *Internet Research: Ethical Guidelines 3.0*.

Fredlund, Cecilia (2019). *Adolescents Selling Sex and Sex as Self-injury*. Linköpings Universitet.

Fredlund, Cecilia; Wadsby, Marie & Jonsson, Linda S. (2020). Motives and manifestations of sex as self-injury. *The Journal of Sex Research*, vol. 57, ss. 897-905, DOI: 10.1080/00224499.2019.1689377

Fredlund, Cecilia; Svedin, Carl Göran; Priebe, Gisela; Jonsson, Linda & Wadsby, Marie (2017). Self-reported frequency of sex as self-injury (SASI) in a national study of Swedish adolescents and association to sociodemographic factors, sexual behaviors, abuse and mental health. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, vol. 11, DOI: 10.1186/s13034-017-0146-7

Ivert, Anna-Karin; Mellgren, Caroline & Nilsson Eva-Lotta (2017). Etik i forskning på internet. I: Mallén, Agneta (red.) *Kriminologiska metoder och internet*. Stockholm: Liber.

Jacobsen, Dag Ingvar (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Jenstav, Malin & Meissner, Malin (2016). "Jag önskar att jag vågat prata med någon" Om att få stöd och hjälp ur ett sexuellt självskadebeteende. Stockholms Tjejjour.

Jonsson, Linda & Lundström-Mattsson, Åsa (2012). *Unga som skadar sig genom*

sex. Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Tillgänglig:

https://www.wallmannabarnh.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2013/11/Unga_som_ska_dar_sig.pdf

Jonsson, Linda Sofia; Svedin, Carl Göran; Priebe, Gisela; Fredlund, Cecilia; Wadsby, Marie & Zetterqvist, Maria (2019). Similarities and differences in the functions of nonsuicidal self-injury (NSSI) and sex as self-injury (SASI). *Suicide and Life-Threatening Behavior*, vol. 49, ss. 120-136, DOI: 10.1111/sltb.12417

Lock, Andy & Strong, Tom (2010). *Social Constructionism: Sources and Stirrings in Theory and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

Löfgren-Mårtenson, Lotta (2013). *Sexualitet*. Malmö: Liber.

Riksförbundet för sexuell upplysning (2017). *Vad är sex?* Tillgänglig:

<https://www.rfsu.se/sex-och-relationer/for-dig-som-undrar/satt-att-ha-sex/vad-ar-sex/> [Hämtat 2022-02-25].

Riksförbundet för sexuell upplysning (2022). *BDSM*. Tillgänglig:

<https://www.rfsu.se/sex-och-relationer/for-dig-som-undrar/satt-att-ha-sex/bdsm/> [Hämtat 2022-04-27]

Roks tjejjour (2020). *Sex som självskadebeteende*. Tillgänglig:

<https://roktjejjourer.se/tjejjouren-dalia/sex-som-sjalvskadebeteende> [Hämtat 2022-03-01].

Rubin, Gayle S. (2007). Thinking sex: Notes for a radical theory of the politics of sexuality. I: Parker, Richard & Aggleton, Peter (red.) *Culture, society and sexuality: A reader*. 2 uppl. London: Routledge.

Simon, William & Gagnon, Johan H (1984). Sexual Scripts. *Society*, vol. 22 (1), ss. 53-60, DOI: 10.1007/BF02701260

Tuckett, Anthony G. (2005). Applying thematic analysis theory to practice: A

researcher's experience. *Contemporary Nurse*, vol. 19 (1-2), ss.75-87, DOI: 10.5172/conu.19.1-2.75

Uhnoo, Sara & Ekbrand, Hans (2017). Flashback för kriminologer. I: Mallén, Agneta (red.) *Kriminologiska metoder och internet*. Stockholm: Liber.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Zetterqvist, Maria; Svedin, Göran Carl; Fredlund, Cecilia; Priebe, Gisela; Wadsby, Marie & Jonsson, Linda (2018). Self-reported nonsuicidal self-injury (NSSI) and sex as self-injury (SASI): Relationship to abuse, risk behaviors, trauma symptoms, self-esteem and attachment. *Psychiatry research*, vol. 265, ss. 309-316, DOI: 10.1016/j.psychres.2018.05.013